



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# OM UNDERVIISNINGEN I MODERSMAALET

I ÖVERSTE STUDERENDE CLASSE OG ÖVERSTE  
REALCLASSE.

2. UDSIGT OVER FAGETS STILLING OG DE FORSKJELIGE  
UNDERVIISNINGSTRIN.
3. DANSK LITTERATUR (I ÖVERSTE REALCLASSE).

## INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AARSPRÖVEN OG AFGANGSPRÖVEN

I BORGERDYDSKOLEN PAA CHRISTIANSHAVN  
den 16<sup>de</sup> og 18<sup>de</sup> til 21<sup>de</sup> Juli 1853,

UDGIVET TILLIGEMED SKOLEEFTERRETNINGER  
OG EN BETÆNKNING OM REALCLASSER I DE LÆRDE SKOLER

AF

**Prof. M. HAMMERICH,**  
SKOLENS FORSTANDER.

---

KJÖBENHAVN  
TRYKT HOS LOUIS KLEIN.

---

## Om Underviisningen i Modersmaalet

i överste studerende Classe og överste Realclassse.

---

### 2. Udsigt over Fagets Stilling og de forskjellige Under- viisningstrin.

---

Af de almindelige Skolefag er Modersmaalet noget nær det, hvis Behandling er meest overladt til Læreren selv. For det Første er det, som særskilt Fag betragtet, paa eengang et af de undværligste Skolefag, da dog enhver Time, tilbragt med Læsning og Samtale, enhver Sprog- eller Fagtime paa Skolen tildeels er en Time i Dansk, og derhos et af de meest indgribende Skolefag, forsaavidt det ikke blot drager Næring af den almindelige Dannelse, men udvikler og modner den: ligesom enhver Sprog- og Faglærer tillige er Lærer i Dansk, har atter den danske Lærer jevnlig Anledning til at være Lærer i deres Fag, og kun ved at have det fælleds Formaal for Öie kan han arbeide for sit eget. Han skal lære Ungdommen at læse, tale, skrive Dansk, altsaa, da Dansk er Modersmaalet: vække Sands for Ord- og Fremstillingskunsten, som den almindelige Dannelses Kunst, og öve de Kræfter, den sætter i Virksomhed. Jo friere han gaaer ind paa Sagens Kjerne — vælger Stof og Maade for disse Övelser saaledes, som det

i den givne Kreds falder ham selv naturligt, og snarere leilighedsviis end methodisk, snarere ad Fölelsens end Erkjendelsens Vei söger at indprente hvad der især er gaaet op for ham selv — des bedre vil han ramme sin egentlige Opgave; han kan gaae sin frie Vei saameget tryggere, som hans Fag ligger i Skjæringspunktet af de andre Læreres og ved deres Samvirken reent kunde undværes. For det Andet er Modersmaalet et af de unge Fag i Skolen: ikke blot kan man undvære det som særskilt Fag, men man har undværet det, indtil de senere Tider. En Følge deraf er, at der endnu ikke har dannet sig faste Vedtægter for dette Fags Behandling, der som en Arv gaae fra den ene Lærer til den anden. Hvilke Hjælpfag der skulle medtages og paa hvilket Trin, i hvilke Former Fremstillingskunsten skal öves i Skolen, hvorledes Sands og Evne bedst kan udvikles, kort Alt hvad der hörer til Fremgangsmaaden er for en stor Deel overladt til Lærerens egen Opfindsomhed. Ja selv om Opgaven for Underviisning i Modersmaalet er man ikke paa det Rene. Vore sædvanlige Raadgivere, de tydske Methodikker, have vistnok Svar paa alle disse Spørgsmaal, men man föler her mere end nogensinde, at Systemet har været Moder til Erfaringen istedetfor omvendt. Var det nu blot i Skolen at Modersmaalet var et af de nye Lærefag, vilde det neppe være saa længe om at faae Skikkelse. Saaledes er f. Ex. Naturhistorie et langt nyere Skolefag og dog allerede i temmelig ordnet Gang, nogenlunde eens i de forskjellige Skoler. Men her forelaae ogsaa en veldyrket Videnskab, som det blot gjaldt om at faae tillempet til Skolebrug, og for selve Meddelelsesmaaden kunde Læreren, med nogen Skjönsomhed, tage de academiske Forelæsninger og Examinatorier til Mönster. Læreren i Dansk har intet

saadant Forbillede. Den Videnskab, der ligger hans Fag nærmest, Rhetorikken, læres ikke ved Universitetet; i alt Fald skal han heller ikke meddele den som Videnskab, men som Kunst, og navnlig her er han overladt til sig selv. Idet nemlig Universiteterne saavel som de tilsvarende Fagskoler have udviklet sig til Forelæsnings- og Examensanstalter, ere Studenternes friere Övelser enten traadte i Skyggen eller endnu ikke traadte for Lyset, og hele den kunstneriske Side af Aandsdannelsen forsömmes. Det academiske Disputationsvæsen er sovet ind i de tause Tider og ikke vaagnet endnu; Skriveövelserne betragtes kun som Forberedelse til den skriftlige Examen, og i det Hele skriver man ikke i sine Studenterdage (uden forsaavidt man skriver Collegier). Saa meget vigtigere er det da, at Fremstillingsevnen faaer sin foreløbige Uddannelse i Skolerne, men det er tillige saameget vanskeligere, fordi disse ikke have noget Forbillede at slutte sig til og ikke engang kunne gjøre Regning paa Fortsættelse.

At saaledes Underviisningen i Modersmaalet er et frit Fag, der baade kan og maa behandles saa forskjelligt af de forskjellige Lærere, at det er et nyt Fag, der först er i Færd med at tilegne sig hvad det savner af staaende Grundsetninger og Traditioner, og at det under Bestræbelsen herfor ikke har videre Tilhold udenfor Skolens egne Erfaringer, opfordrer Lærerne saavel til at gjøre sig selv Rede for deres Fremgangsmaade, som ogsaa til ved gjensidige Meddelelser at bidrage til, at deres Fag ikke altfor længe skal være et nyt Fag, som hver Enkelt maa opdyrke ligesom en Nybygger. En Udvexlen af de ledende Anskuelser bliver det første Skridt; men ikke mindre savnes nogenlunde udförlige og motiverede Beretninger fra forskjellige Sider: om den

bestemte Fremgangsmaade, der er fulgt, de Övelser, Opgaver, Hjælpemidler, der ere benyttede, de Iagttagelser, som der har været Leilighed til at anstille. En saadan Beretning önsker jeg at forelægge angaaende de tvende Afslutningsclasser for vor Skoles studerende og Real-Afdeling, i hvilke jeg flere Aar har underviist i Dansk. De ledende Synspunkter har jeg tidligere sögt at oplyse, deels i en Afhandling „Om det mundtlige Foredrag“ (Kbh. 1841), hvori der maatte handles om Underviisning i Modersmaalet og Fremstillingsövelser i det Hele, og deels, mere i Forbigaaende, i et Par af Skolens Programmer, foruden det for sidste Aar, hvoraf dette er en Fortsættelse; af Enkeltheder er der kun til Pröve anført en Deel Opgaver i Dansk Stil, som under forskjellige Eenheder hente Stof fra den fagviis modnede Kundskab og Dannelse. Dertil kan jeg, hvad de almindelige Synspunkter angaaer, stötte Beretningen om den praktiske Udförelse paa et bestemt Trin af Skolen. Vistnok höre deslige Beretninger i og for sig ikke til de taknemligste Arbejder, hverken for Forfatter eller Læser. De maae gaae ind paa mange löse Enkeltheder, fremhæve en Behandling af Underviisningen, som hænger meer eller mindre sammen med det Personlige, og alligevel nöies med at gjöre Rede for Hensigterne og den udvortes Ordning, medens det, hvorpaa Underviisningens Virkning egentlig beroer, tilhörer den reent personlige Udövelse. Men disse Misligheder ere nu eensgang ikke til at undgaae, naar man vil forlade de mere perspectiviske Udsigter, som en Theori, en Plan, et Forslag kan frembyde. Og hvad navnlig angaaer det Personlige ved Fagets Ordning og Behandling, som kan give de factiske Beretninger en vis Mangfoldighed, men tillige et Skin af

Fordringsfuldhed, er det ligefrem medgivet i dette Fags frie Stilling og ringe Udvikling som Skolefag.

---

I det Almindeligste af Plan og Fordeling er der allerede opnaaet en vis Overeensstemmelse imellem de forskjellige Skoler. Hos os som andensteds, hvor Underviisningen begynder i en Forberedelsesklasse, er i denne „Læreren i Dansk tillige eneste Faglærer“. I de paafølgende tre Underclasser, 6te, 5te og 4de Realklasse, indtræde som særskilte Fag lidt efter lidt: Bibelhistorie, Geographi og Naturhistorie, Tydsk og Fransk. I de danske Timer öves Indenadslæsning, Gjenfortælling, Udenadlæren af Smaavers, som skulle fremsiges eller nedskrives, og dermed tillige Ret-skrivning; navnlig i Begyndelsen skrives aldrig efter fri Dictat, som kun leder til en usikker Famlen og indprenter det Feile ved at give det Legeme. Gjenfortællingen (omtalt i Program for 1844) er efter sin Form en Övelse i mundtligt Foredrag, let nok, fordi det kun gjælder om at gjentage nogenlunde sammenhængende, hvad man har hört mundtlig fortælle; efter sit Indhold er den det første Trin af historisk Underviisning, idet Fortællingens Stof først er den nordiske Sagnhistorie og senere et Afsnit af Gammelhistorien. Eet af Kundskabsfagene ligger saaledes endnu under den danske Lærer, og ogsaa med dem, der ere udskiftede, kommer han stadig i Berörelse gennem Læsebogen, en Bog af blandet Indhold, eller Versebogen eller ved egne Oplæsninger for Classen, da han altid maa sørge for at gjøre Indholdet forstaaeligt og altsaa hjælpe efter paa de manglende Begreber og Forkundskaber. Fra hans Medlæreres Side bidrager igjen den daglige Lectielæsning og Overhøringen i Forbindelse med

den paa dette Trin fremherskende mundtlige Underviisning til at lette ham hans Pligter mod Indenadslæsning og Sprogfærdighed.

Den paafølgende Classe, 3die Realclasse, svarer til nederste Classe i de Kongelige lærde Skoler; den fortsættes i to Grene, nemlig 2den Realclasse og 3die studerende Classe B og A. I disse Classer udskilles Historie; fra nyt af optages kun Engelsk, siden for de Studerende Latin, for 2den Realclasse matematiske Fag, der mindre vedrøre den Side af Dannelsen, som her omhandles. Medens nu de forskjellige Kundskabsfag, hvert i sin Retning, udvide og klare de sproglige Forestillinger fra Indholdets Side, er der begyndt at vaagne Bevidsthed ogsaa om Sprogformen, efter et Par Aars Omgang med fremmede Sprog, hvis Udtryksmidler ved ordret Oversættelse skulde henføres til de tilsvarende i Modersmaalet. I tredie Realclasse, hvor der læres Tydsk paa tredie Aar, bliver da Underviisningen i dette Sprog tillige benyttet til at forklare og indöve Grundtrækkene af almindelig Sproglære med tilhørende Kunstord. Da der herved, som i det Hele under Tydningen af fremmede Sprog, er stadig Anledning til snart for Nemheds og snart for Vitterligheds Skyld at beraabe sig paa Modersmaalet, hvor de samme Sproglove ere i Virksomhed, ville hine „almeengrammatiske Övelser og Udviklinger“ kaste saameget stærkere Lys paa selve det danske Sprogs Sætnings- og Bøiningsforhold. Hertil maa ogsaa Læreren i Dansk medvirke fra sin Side, da nogen Bevidsthed om disse Forhold udfordres til en sikker Retskrivning og en skjønnsom Brug af Skilletegn, som overhoved til Sikkerhed i det skriftlige Udtryk, hvis Langsomhed slöver den umiddelbare Sprogfølelse og gjør, at man ikke ved den alene kan



holde sine Sætninger i Drift. Paa dette Overgangstrin af den danske Underviisning bliver derfor Noget af Tiden anvendt paa Betragtningen af Modersmaalet som et Sprog, idet der ved Hjælp af en kort Ledetraad og i Henhold til den samtidige Udvikling af Sprogbegrebet indprentes Grundtrækkene af den danske Sproglære, som senere leilighedsviis gjenkaldes, meest paa Retskrivningens Vegne. En anden Side af Sprogbetragtningen, frugtbarere end den grammatikalske, er en Betragtning af Modersmaalets Gloseforraad. Herved kan man dog i en Skole og navnlig paa dens Melleltrin ikke saameget lægge an paa at oplyse etymologiske Dunkelheder som paa at frigjøre det bekjendte Sprogstof ved at minde om Ordenes oprindelige Sammenhæng, der glemmes over Sprogbrugen. Allerede Orddannelseslæren, som man pleier at tage med under Grammatik, fører, praktisk behandlet, ind i denne Retning. Midlet er at sammenstille de forskjellige enkelte eller sammensatte Ord, som ere afledede af een og samme Rod (altsaa gaae ud fra en fælleds Grundforestilling), de forskjellige ligefremme eller billedlig overførte Bemærkelser, som have knyttet sig til eet og samme Ord, og paa denne Maade med Ordenes Grundbetydning for Öie at følge Sproget i dets Væxt som levende Sprog\*). Ogsaa i Talemaader og Ordsprog kan den billedlige Hentydning opfriskes paa en lignende Maade. En fuldstændig Gjennemførelse og lectiemæssig Behandling vilde imidlertid blive trættende og ikke føre til Maalet; som overalt, hvor det især gjælder om at vække den umiddelbare Sands, maa Arbeidet fremmes efter Lyst

---

\*; Forholdet mellem Grundbetydning og Sprogbrug er nærmere udviklet i Foredraget „Om de fremmede Ord i vort Modersmaal,“ S. 19 ff., 37 ff.

og Leilighed og saaledes, at Disciplene selv hjælpe med til at finde og ordne dette Stof, der ligger saa nær forhaanden. Herved bliver dog Ledningen af deslige Övelser ikke lettet for Læreren, og saalænge han aldeles savner et Hjælpe-middel, der kunde henlede hans Opmærksomhed paa de mærkeligste Ordgrupper og give Vink om sindrige Over-gange og Hentydninger, som man enten ikke falder paa eller ikke tör tage for gyldige uden fleersidig Undersögelse, er det vanskeligt at holde disse Sprogövelser i nogenlunde stadig Gang. Da der imidlertid er Haab om, at Savnet skal blive afhjulpet, har jeg ikke villet forbigaae en Green af Underviisningen, til hvilken der hidindtil kun er gjort Anlöb. Jeg har omtalt den ved dette Skoletrin, fordi den först her kan slaae an, idet Sprogbevidstheden netop er ifærd med at vaagne, og fordi den her kan slaae an med störst Virkning, som det tidligere Indtryk fremfor de senere; men den bör heller ikke tabes af Syne paa de næste Trin. Det som vindes: at Modersmaalets Ordforraad bliver mere gjennemsigtigt og mere levende, faaer först sin fulde Betydning, naar der kan blive Spörgsmaal om at föle eller til-egne sig Udtrykkets Skjönhed, som for en Deel beroer paa, at Sprogilledet er i Virksomhed. Men derom kan der ikke være Tale i de Classer, som her omhandles. Ved Fremstillingsövelserne, der staae paa den første Overgang fra Gjengivelse til Opfindelse, kan der, hvad Udtrykket angaaer, kun lægges Vind paa, at det er sprogrigtigt. Der skrives efter Dictat for at öve i Retskrivning, som paa sin Maade kræver Opmærksomhed for Ordenes Slægtskabsforhold, og i Brugen af Skilletegn, som er en praktisk Anvendelse af Sætningslæren. Desuden kan ethvert skriftligt Arbeide i Modersmaalet, ikke blot enhver dansk Udarbeidelse, men

Dansken i Stileopgaver og hvad der ellers dicteres af Tillæg eller Erindringsord, gjælde for en Övelse i at stave Ordene og skille Sætningerne rigtigt, og Læreren i Dansk maa her gjöre Regning paa de andre Læreres Medvirkning. Kun er det ikke af Veien, at det, der saa jevnlig er en Bisag, undertiden bliver Hovedsag. Ved Siden af denne Nedskriften af hvad der foresiges Ord for Ord, indtræde snart egne Udarbejdelser, som herefter med hver ny Classe blive en vigtigere Bestanddeel af Underviisningen i Modersmaalet. Begyndelsen skeer med skriftlig Gjengivelse af Noget, der mundtlig fortælles eller forelæses, hvor altsaa hele Indholdet er givet i færdig Taleform. Naar der kan gjøres Regning paa nogen Opfindelse, vælges først Opgaver, der sætte Indbildningskraften i Virksomhed; thi ved dem gaae Tankerne ikke saa let i Staa som ved Forstandsopgaver. At iövrigt Opfindelsen her indskrænker sig til en meer eller mindre fri Omsætning af hvad man har hört og erfaret af lignende Indhold, er det fælleds Vilkaar for al Opfindelse, som man kan vente eller kræve i et Skolarbejde. Samtidig med disse skriftlige Övelser fortsættes de mundtlige; Stoffet er en eller anden hjemmelæst Fortælling, Folkesagn, historiske Anekdoter o. d., fordetmeste af eget Valg. Overhoved sporer man allerede ved Fremstillingen en kjendelig Fremgang fra det forrige Underviisningstrin; men endnu mere ved hvad der hörer til Læsningen. Ligesom nemlig Sprogbevidstheden begynder at vaagne, saaledes ogsaa den æsthetiske Bevidsthed. Med den fra nu af tiltagende Lyst til Morskabslæsning, især af digterisk Indhold, udvikles lidt efter lidt en vis Smag i Valget; at det nærmest er Stoffet og dets masseagtige Formning som tiltrækker, hænger naturligt sammen med Indbildningskraftens Overvægt over de andre Aandsevner. Alt dette

kommer nu de boglige Övelser tilgode og antyder den Retning, der er at følge. Til Læsning (foruden de blotte Indenadsövelser, som ikke strax ophöre,) eller til nöiere Indprentning vælges Digtninger, der gjennem et fængslende Indhold vække Fölelse for en ædel Form: til Udenadlæren fortællende Digte (af Oehlenschlägers, Chr. Winthers) fremfor Stemnings- og Læredigte, til Oplæsning af Læreren tillige dramatiske Digte, Aladdin o. d., eller et større Sagndigt som „Nordens Guder.“ Foruden ældre Folke-Viser er det meest kun vore samtidige Forfatteres Arbejder, med hvilke der paa dette Trin af Skolen stiftes Bekjendtskab; thi kun disse kunne ved Tankegang og Indklædning uden videre finde Indgang, og ved dem vaagner uvilkaarlig den Formsands, som forudsættes ved den forestaaende Underviisning i Fædrelandets Litteratur.

— Af Hjælpefag, levnedes fra den förövrigt gjennemförte Udskiftning af de almindelige Skolekundskaber, er Nordens Gudelære lagt under de danske Timer navnlig i 2den Realel. og 3die studer. B og A; den har sin Plads paa dette Trin, saavel for Indholdets Beskaffenhed og Betydning som for de mythologiske Hentydninger, der enkeltviis möde i de Digte, her gjennemgaacs. Af samme Grund gives et kort Omrids af den græske Gudelære; denne bliver med de Studerende optaget i større Omfang, men först i en noget senere Classe. Et andet Hjælpefag er Svensk, som, da det ligger Dansk saa nær og Hensigten kun er at forstaae det, ikke, som Tydsk og Engelsk, behöver egen Lærer eller særskilte Timer, men derfor ikke burde udelukkes fra danske Skoler. Der gjennemgaacs nogle lette Læsestykker og gives de nödvendigste Vink om Udtale, Böining og stadige Afvigelser i Lyd eller Stavemaade. I det Hele gjælder det mere om at skjelne det Bekjendte end om at lære det

Ubekjendte. At der selvfølgelig i sin Tid ved den litt ræ-  
historiske Underviisning medtages nogle af Sverrigs Digtere  
og ved Oplæsningerne af prosaiske Mönstre ogsaa læses  
Stykker af svenske Forfattere, stiller Svensk som et Hjælpe-  
fag ved Underviisningen i Modersmaalet. Ligeledes burde  
der enten paa dette Trin eller paa det næste være Leilighed  
til at lære Dansk at kjende i dets ældre Skikkelse, ikke  
for at gaae ind paa sproghistoriske Enkeltheder, men for  
at overvinde den første Skræk for det Forældede i Stave-  
maade og Sprogbrug og dermed udvide Grændserne for  
Læsning i Modersmaalet. Endnu savner man et Udvalg af  
Læsestykker i ældre Dansk (maaskee i Forbindelse med  
Dialectprøver o. d.) passende til Skolebrug; foruden at give  
et Billede af Sprogformen maatte de tillige være af til-  
trækkende Indhold, thi hvad der kjeder, er altid vanskeligt  
at forstaae, og Hensigten skulde være at overtøye sig om,  
at Vanskelighederne ikke ere store. En betydelig Udvidelse  
heraf eller snarere en Omordning af hele den sproglige Side  
af Underviisningen vil indtræde, naar vi engang her, ligesom  
i Norge, tage det Oldnordiske (Islandsk) med som almin-  
delig Læregjenstand (jfr. Om den provisoriske Underviis-  
ningsplan S. 21 – 22); saalænge det blot kan tages med  
efter Leilighed, som frit Fag og med egen Lærer, passer  
det ikke for de yngre Disciple.

Paa dette Trin af Underviisning i Dansk er saaledes  
Hovedformaalet: ved de forskjellige Övelser og Anviisninger  
at skjærpe Sprogsandsen, udvikle Fremstillingsevnen og ud-  
danne Smagen for Læsning; det egentlige Lærestof indskrænker  
sig til nogle Punkter af Sproglæren og til de nyere Digte,  
der læres udenad, samt Bifagene: Gudelære og Svensk. Til  
det næste Trin hörer paa den ene Side den toaarige

1ste eller öfverste Realclassen, paa den anden Side de studerende Classer 2den B og A, tildeels ogsaa Overgangsclassen, der svarer til 6te Classe i de Kongelige Skoler. I disse studerende Classer kommer Græsk til som nyt Fag og Underviisningen i Latin fremmes meer og meer i Retning af Forfatterlæsning; 1ste Realclassen har intet nyt Fag at optage, men lægger to Aar til de för optagne og gjør dem færdige til Afslutning. Med al den indbyrdes Forskjel, som fölger heraf, ogsaa hvad Underviisning i Modersmaalet angaaer, er der dog en væsentlig Overeensstemmelse, idet paa begge Sider de blot sproglige Hensyn træde i Baggrunden for de stilistiske og Sandsen for den skjønne Litteratur bliver modnet og udvidet ved Kjendskab til dens vigtigste Frembringelser i Tidernes Løb. Netop det, der saaledes er fælleds, er nu tillige det, der giver Underviisningen paa dette Trin sit egentlige Præg: först at de skriftlige Fremstillingsövelser, efter Alder og Dannelse, drives i større Omfang og med rigere Afveksling i Emner end paa det forrige Trin, ihvorvel der baade med Hensyn til Stof, Tankegang og Indklædning endnu maa arbeides paa de förste Begyndelsesgrunde; dernæst at de boglige Övelser dreie sig om ældre eller nyere Digtninger som Led i Litteraturens historiske Udvikling, medens navnlig det prosaiske Foredrags Arter og Egenskaber endnu ligge udenfor Betragtningen. — Paa det sidste Trin, i den toaarige öfverste studerende Classe, foreligger der i Dansk ikke noget Hukommelsesstof, svarende til det litterærhistoriske. Næst egne Övelser i mundtlig og skriftlig Fremstilling, som her stötte sig til det samlede Udbytte af Skolens og Livets Underviisning, oplyses de vigtigste Grundsætninger for Fremstillingskunsten, ikke blot i Anledning af Mangler

ved Disciplenes Afhandlinger eller Foredrag, men tillige ved Oplæsning og nøiere Betragtning af Arbejder i den taleriske og populærvidenskabelige Litteratur, som kunne tjene til Mönstre for en god Fremstilling.

Det er de to sidste Underviisningstrin vi skulle dvæle ved i det Fölgende. Efter at have omtalt Meddelelsen af Litteraturkundskab i överste Realclasser skal jeg gaac over til de mundtlige og skriftlige Fremstillingsövelser i överste studerende Classe, hvor denne Green af Faget naaer sin fuldstændigste Udvikling, og dertil knytte Oplysninger om det Særegne ved disse Övelser i Realclassen.

---

### 3. Dansk Litteratur i överste Realclasser.

---

I överste Realclasser er, som nys antydet, navnlig den litterærhistoriske Underviisning noget anderledes stillet end i de studerende Classer af samme Trin. Hvad enten det nemlig er Bestemmelsen at fortsætte Studeringerne ved Universitetet, hvor Læsning og Tænkning træde i Videnskabens Tjeneste, eller at afslutte dem med Skolernes Afgangspröve, gaaer Underviisningen i en studerende Classe ud paa en skarper og fuldstændigere Opfattelse af den Art Forestillinger, som tænkes og meddeles ved Hjælp af Ordet, ligesom ogsaa de Disciple, der ere bedst oplagte i videnskabelig Retning, fortrinsviis söge til studerende Classer. Foruden at Fag som Religion og Historie læres efter en større Maalestok, faae Sprogfagene i de gamle Sprog en Tilvæxt, som ligefrem kommer den litterære Uddannelse tilgode. Tydsk, Fransk og Eugelsk læses nærmest paa Sprogfærdig-

hedens Vegne; at forbinde et litterært Synspunkt med det sproglige og et kulturhistorisk med det litterære, er der sjælden Anledning til, og læser man f. Ex. tysk Litteraturhistorie, er det som en ny Green af Faget, der først skyder ud, naar det skal afsluttes. Ved Læsningen af de gamle Classikere gjøre disse Synspunkter sig tidlig gjældende: det Fremmede ved Stil og Anlæg og ved de Meninger eller Livsforhold, til hvilke der hentydes, vækker strax Opmærksomhed, medens de faa, store Forfatternavne og forresten den Simpelhed og indre Eenhed, der er Oldtiden egen, saavel som dens Stilling som Forbillede for den europæiske Cultur, gjør det saameget lettere at finde sig tilrette. Selv de sproglige Vanskeligheder gjøre Nytte, idet de fordre en langsom, nøiagtig Tydning og hyppig Gjentakelse: netop derved fængles Opmærksomheden paa Udtrykkets Enkeltheder og vænnes til at staae stille ved hvad der trænger til Oplysning. Den, der har gjennemgaaet en saadan Forskole, vil derfor, under forresten lige Betingelser, være bedre istand til at læse Skrifter fra vor egen Litteraturs Fortid, sætte sig ind i den noget afvigende Tankegang og Udtryksmaade, skjønne saavel Tidens som Forfatterens Egenheder og forstaae de Vink, der kunne gives herom eller om Litteraturens Udviklingsgang i det Hele. Men forudsat at Kundskab til Fædrelandets Litteratur er en væsentlig Bestanddeel af Almeendannelsen, følger deraf kun, at man maa lægge særlig Vægt paa denne Læregjenstand i en Realelasse, hvor der er mindre af Forudsætninger at bygge paa og altsaa et dobbelt Formaal at fremme, nemlig deels Kjendskab til vor egen danske Litteratur og deels Forestillinger om Litteratur i Almindelighed, hvilke i en studerende Classe for en stor Deel erhverves udenfor de danske Timer. Imidlertid staaer



Udbyttet i Forhold til Arbeidet, og Realclassen har ikke nogen Læregjenstand, der kan gjøres frugtbarere for den almindelige Dannelse og bedre tjene til et Slags Vederlag for Latin og Græsk, end denne Green af Underviisningen i Dansk.

For at meddele Kundskab til Litteraturen, den danske som den tydske eller latinske, gaaer man gjerne ud fra en Haandbog i Litteraturhistorie, der gennemgaaer første, andet og tredje Tidsrum af vedkommende Litteratur, angiver dette Tidsrums eiendommelige Retning og skildrer dets vigtigste Forfattere ved, foruden en Udsigt over deres Levnet og Værker, at nævne deres Egenheder som Forfattere og deels beskrivende deels bedømmende at udpege de Fortrin og de Mangler, som Udgiveren tillægger dem. Er det dette, der læres, og bliver selve Litteraturen behandlet som et Bilag til Haandbogen, idet man kun leilighedsviis knytter en og anden Oplæsning til de litterærhistoriske Udviklinger, saa er der ikke megen Kjerne i denne Videnskab. Disciplene, der endnu ikke kjende Litteraturen, men skulle lære den at kjende ved Hjælp af en Litteraturhistorie, ere ikke bedre fjerne end den Reisende, som en god Ven paatog sig at gjøre bekendt med Thorvaldsens Arbeider og til den Ende forsynede med det store Musæumskatalog, istedenfor at føre ham om i Musæet. Eet bör gjøres, et Andet ikke forsømmes, og det, der bör gjøres, er at gaae ind paa Stoffet, altsaa Litteraturen selv, og fremstille dens Udvikling ved Frugter og Blomster fra dens forskjellige Aarstider. Det Næste, som ikke bör forsømmes, er at give den historiske Ledetraad og gjøre opmærksom paa gennemgaaende Egenheder hos de Forfattere eller Digtninger, med hvilke der først ligesom er stiftet personligt Bekjendtskab. Overhoved

gjælder det her, som i alle Lærefag ved Skole og Höiskole, at skjælnede de tre Maader, hvorpaa man kan træde i Forhold til en Videnskab: deels ad den umiddelbare Iagttagelses og Tilegnelses Vei, gennem Dele af det Stof, som er dens levende Gjenstand, deels ad Kundskabens Vei, gennem et Udtog af den Række Kjendsgjæringer, hvorom den giver Beretning, deels ad Begrebets Vei, gennem Domme og Betragtninger, hvorved den gjør Rede for det Enkeltes Væsen eller Forhold til det Hele (jfr. Om den rette Grundighed, S. 13 ff.). Betydningen af enhver af disse Underviisningsmaader er umiskjendelig, naar man i Tankerne holder dem ud fra hinanden. Men deres naturlige Grændser ere forrykkede ved det overveiende Haandbogsvæsen, som nærmest er en Aflödning af Examinensvæsenet. Det, et ungt Menneske iagttager paa første Haand, kan have gjort sit dybe Indtryk og saaet sine Frökorn, uden at han derfor er istand til nogenlunde modent at udtale sig derom; skal han være sikker, maa han holde sig til hvad der er ham foresagt, og det er her at Haandbogen kommer ham imöde med sine Formuleringer af hvad Mænd af Faget have seet og dömt ikke blot om det Lidet, han kjender, men ogsaa om det Meget, han ikke kjender og maaskee aldrig lærer at kjende. Lad det være nödvendigt, foruden hvad der strax angiver sig som Hukommelsesstof, at lære en Deel gjængse Meninger og vedtagne Domme om Ting, man endnu ikke kjender videre til: disse höre for saa vidt under Kundskabssiden; de maae tages og gjemmes som de ere givne, de voxe ikke indenfra som et Træ i Skoven, men udenfra som en Brændestabel, og det er farligt at opstable altfor mange af den Slags Meninger i sit Hoved, især da man saa let skuffer sig selv og Andre og synes at udtale en

Dom eller Mening, hvor man kun gjentager en tillært Sætning. At navnlig Examensvæsenet frister til en vel rigelig Forsyning med forskjellige henkogte Meninger, som godt egne sig for et Examensbord, ligger i Sagens Natur. Anderledes forholder det sig med Domme og Betragtninger, Forklaringer, Udviklinger, Begrebsbestemmelser, som slutte sig til et i sin Fylde foreliggende Stof og ligesom bringe det under Videnskabens Lys. Er end Ungdommen med sin Mangel paa Modenhed ikke istand til selv at klare Dommene, saa kan den dog her fatte og sande dem og kan derfor ogsaa gjengive dem med en vis Frihed, idet Ord og Formler have deres Rod i en Tanke og Tanken i en Anskuelse. Slige Domme høre altsaa virkelig under Begrebssiden; dog denne kunne vi strax forlade, da det baade i Ord og Gjærning erkjendes for Underviisningens Opgave ikke blot at give Kundskab om Tingene, men ogsaa Forstand paa dem. Derimod er der al Anledning til at fremhæve, at Betydningen af en umiddelbar Omgang med Stoffet i dets Naturtilstand ikke indskrænker sig til, at man derved sættes istand til at følge sin Lærers eller sin Lærebogs Udviklinger af dets Væsen og Sammenhæng. Af de Lærdomme, der gjemmes i den levende Virkelighed, er det en ringe Deel, som Videnskaben har bragt til Bevidsthed, og deraf en Brökdeel, som kan falde i Skolens Lod. Men disse Lærdomme ulme i Stoffet, vel ikke skarpt sondrede efter en Fagdeling, men saa meget mere tiltalende for den umiddelbare Sands; Enhver som lever sig ind i det, gjør uafbrudt sine stille Bemærkninger, om ikke de indholdsrigeste, saa maaskee dem, der for ham have størst Betydning; idet de samme Indtryk gjentage sig, altid friske og nye, vil han lidt efter lidt blive hjemme i dem, og der vil gaac Lys op for ham, selv lang

Tid efter, naar de synes forglemte. Og ikke blot faaer han en selvstændig, anskuelig, levende Forestilling om det, han saaledes iagttager paa første Haand, veiledet af Lærerens Vink og Oplysninger, men han faaer ogsaa Kjærlighed til det. Ligesom man ikke let faaer Nogen til Ven ved at høre fortælle om ham eller ved at see ham gaae forbi paa Gaden, men ved at leve med ham, selv om det er et kort Samliv, saaledes gaaer det ogsaa med Videnskaberne. Kjærlighed til Naturvidenskaben vækkes ved at beskue Naturet, Kjærlighed til Historien ved at opleve historiske Begivenheder, om end kun gennem Öienvidnernes Beretning, Kjærlighed til Sproggranskning ved at læse fremmede Sprog, Kjærlighed til Litteraturen ved at læse i Forfatterne; ikke ved sammentrængte naturhistoriske, verdenshistoriske, grammatikalske, litteraturhistoriske Haandböger (som have deres Værd i andre Henseender) heller ikke ved en flygtig Gliden hen over Stoffet, men ved en fortrolig Omgang med enkelte Dele af det, da det Hele er uoverkommeligt, kortsagt: ad den umiddelbare Iagttagelses og Tilegnelses langsomme Vei. Det er hertil der i alle Fag maa skaffes Tid, ved at indskrænke istedenfor stadig at udvide de haandbogsmæssige Grundrids og Oversigter, hvilke, tilbørlig forkortede, selv ville blive des varigere indprentede og saaledes kunne opfylde deres egentlige Bestemmelse.

I ingen Fag er det lettere at indrette Underviisningen efter disse Grundsætninger, end i Litteratur- og Sprogfagene; i ingen Classe er det nödvendigere at meddele Kundskab til Fædrelandets Litteratur ved at gaae ud fra udvalgte Stykker af selve Forfatterne, ved i Realclassen, der, som nys anført, ikke kjender til anden Forfatterlæsning end denne. Det faste Grundlag for Underviisningen har jeg sögt ikke

i en Haandbog til Lectielæren, men i en Række ældre og nyere Digte, der læres udenad: disse tjene tillige som Tilknytning deels for Oplæsninger af samme Forfatter, deels for litteraturhistoriske Meddelelser om hans Levnet, Retning og Forhold til Samtid eller Eftertid. Den prosaiske Litteratur, navnlig fra Holberg indtil vore egne Tider, ligger udenfor Ungdommens Synskreds, om den end har Forfattere og Værker og gjennemgaaende Bevægelser, som maae kjendes af Navn; Digterne derimod ere fattelige og tiltalende netop for den unge Alder, og det er saaledes hos dem at man maa søge det Stof, der skal fremstille Litteraturens almindelige Udviklingsgang. Men den blotte Oplæsning fører ikke til Maalet. Thi foruden at den har noget Dyssende ved sig og ikke længe ad Gangen kan holde Opmærksomheden samlet, opfattes i alt Fald kun det, der lader sig gribe i Flugten, altsaa det, man allerede forud har været modtagelig for. Ved disse Oplæsninger, der for at føre ind i hvad der er skrevet for tidligere Slægter, stadig gaae udenfor den vante Læsnings Kreds, vil saaledes Meget gaae tabt, netop af det, der har fremkaldt Oplæsningen. Og forsaavidt det her ikke blot er Hensigten at udvide Grændserne for dansk Læsning, men at gjøre et nyt Synspunkt gjældende, nemlig det litterære, vil dette ikke faae Indgang hos Disciplene ved en nok saa tiltrækkende Oplæsning; jo mere den tiltrækker dem, des snarere ville de over Indholdet glemme baade Forfatteren og hans Kunst. Naar man derfor, i Betragtning af Ungdommens lette Nemme, men flygtige Opmærksomhed og ringe Forraad paa Sammenlignings- og Tilknytningspunkter, erkjender Betydningen af, at det, den skal opfatte heelt og holdent saavel fra Formens som Indholdets Side og gjemme i blivende

Indtryk, saavidt mulig læres udenad eller, som det hedder smukkere paa Engelsk, læres „by heart“, maa man gjøre et engere Udvalg af saadanne Digte, som egne sig til at læres og huskes udenad. Det maa helst være mindre Digte, dog ikke gjerne Brudstykker, tiltalende, for ikke at sige morsomme ved Emne og Indklædning allerede for Ungdommen, saaat de kunne læres med Lyst, og fremfor Alt betegnende for deres Forfatter, saaat man igjennem dem kan lære ham selv at kjende og gjenkjende hans Retning og Stil i andre Arbejder af ham. Stoffet ligger forhaanden i de mangehaande Forgreninger af Sagndigtet, Stemningsdigtet og Læredigtet, hvorimod Skuespillet, paa Grund af Omfang og Foredrag, kun afgiver Stof til Oplæsninger eller, efter Leilighed, til Hjemmelæsning. Imidlertid kan man som oftest faae et Indtryk af Skuespildigteren ved Digtninger af de andre Grupper: saaledes har Holbergs Comedie sine Forbilleder i Peder Paars, Oehlenschlägers historiske Drama i flere af hans Romancer, Heibergs Vaudeville i hans Börnesange (som Dyrehavsreisen). Af nulevende Digtere har jeg kun medtaget Grundtvig, Heiberg og Runeberg. Medens man nemlig, som för anført, paa det foregaaende Trin af Underviisningen netop maa holde sig til vore samtidige Forfattere, fordi „kun disse uden videre finde Indgang,“ höre de af samme Grund ikke saa ganske hjemme ved den litteraturhistoriske Veiledning. De kunne læses paa egen Haand og ville blive læste med Sands, jo mere det lykkes at före Smagen for dansk Læsning ud over vort eget Dögn. Paa dette sidste Trin opgives overhoved ikke det fjernere Formaal, at bane Veien ogsaa til Nutidens Digtekunst, som et Led af den danske Litteratur; der er jevnlige Anledning til at henvise til den. Men det nærmeste Formaal er at

kjende dens Forudsætninger, altsaa Digterne fra en fjernere eller nærmere Fortid, som vare Forgjængere i Kunsten. Heri ligger tillige et Vink om at fremhæve de Tider af vor Digtekunst, da man første Gang hørte Toner, som Folket længe har lyttet til baade i deres Oprindelighed og i deres Gjenlyd hos senere Digtere. Saaledes er der al Grund til udførligere at gennemgaae Kjæmpeviserne, der have holdt sig i Aarhundreder som almindelig Folkesang og indtil den sidste Tid været Kilder til ny Digtning, Kingo, hvis Psalmer høres igjennem hele den danske Kirkesang, Holberg, som tog Skuepladsen i Beslag og ved sine forskjellige Skrifter har været mere for Folket og Litteraturen end nogen anden dansk Forfatter, af nyere Digtere Öhlenschläger, til hvem Heiberg lod synge ved hans Jubelfest, at hvad han selv saac, har han opladt for de yngre Digtere,

„Og derved har han faaet den Magt,  
At hvor en Harpe klinger,  
Er i dens Tone Noget lagt,  
Som ham en Gjenlyd bringer.“

I og for sig vil den, der skal føres de første Skridt ind i Litteraturen, have mere Frugt af at blive godt bekendt med enkelte af de nogenlunde fremtrædende Forfattere, end at dele sig ligelig mellem de mange. Ved at bestemme, hvilke Forfattere man saaledes hvert Aar vil fremhæve, og hvilke Stykker der skulle læses eller læres, maa man da, næst de litteraturhistoriske Hensyn, heller ikke overse, at nogen Afvexling i Valget hjælper med til at give Underviisningen Friskhed. Hidtil har jeg brugt at dictere de Stykker, der skulde læres udenad, og har altsaa ikke været bunden til noget tidligere Udvalg. Men uagtet en saadan forudgaaende Nedskreven gjør det lettere at lære Digtet godt

udenad og tilmed paa dette Trin, hvor Retskrivningen er temmelig sikker, men dog trænger til Övelse, kan gjøre samme Nytte som anden Dictatskrivning, medens den har det forud, at det her ikke blot gjælder et Arbeide til Övelse, men et Arbeide, der siden skal bruges og opbevares, saa er det i alt Fald en seen og mindre sikker Maade at indsamle Stoffet paa. Jeg agter derfor at udgive det Udvalg af ældre og nyere Digte, jeg har benyttet ved Underviisningen i Litteraturkundskab og nærmest til Udenadlæren. Et og Andet vil blive at efterhente leilighedsviis ved Dictat.

Det Digt, der skal læres udenad, bliver forinden gjenne ml æ s t og t y d e t, som om det kunde höre til en fremmed Litteratur. Snart er det Digtets Emne eller Hensigt, som trænger til at oplyses, snart dets Indfatning, snart enkelte Udtryk og Vendinger, der saa at sige maae oversættes, eller mythologiske, litterære og andre Hentydninger. Paa Grund af den forestaaende Udenadlæren er Opmærksomheden saameget villigere, idet Enhver föler, at Oplysningerne kun ville lette Arbeidet, og derfor selv er virksom for at fremkalde dem. Men det er ikke nok med at svare paa de Spørgsmaal, der maatte blive fremsatte; thi ligesom ved andre Leiligheder viser Umodenheden sig mindre i, at der er Meget, man ikke forstaaer, end at man selv ikke mærker, hvad det er. Her kan da være Anledning til, uden Vidtlöftigheder, at tale ikke blot om Versemaal, Digtart, Sprogform og lignende litterære Bestemmelser, men, for at oplyse Indholdet og Fremstillingens Enkeltheder, om de forskjelligste Gjenstande af hvad man lærer og hörer om eller seer omkring sig, naar kun Öinene ere aabne. der er ikke nogen Kreds af Forestillinger, som ikke leilighedsviis kan blive opklaret eller taget i Beslag. Og dette er vel-



komment navnlig i Realclassen, som mangler Reflexlysene fra de gamle Classikeres Fortolkning, og hvor Stilerrettelsen i Dansk vel giver Anledning til lignende frie Samtaler, men dog, efter den Tarvelighed i Sprog og Opfindelse, som gaaer igjennem Disciplenes egne Arbeider, indenfor langt snevrere Grændser. At Opmærksomheden har en Spore i et forestaaende Arbeide, kan ikke nok paaskjønnes.

Naar Digtet er gjennemgaaet som et Hele, kan det gjerne læres udenad i mindre Stykker. Af Nyt læres i Almindelighed til hver dansk Time, forsaavidt ingen Afhandling eller andet Arbeide er foresat, omtrent 20 Verslinier; paa Grund af det Bestemte i Fordringerne ved en Udenadlectie kunne Mange blive overhørte i kort Tid. At opsætte Overhøringen af ethvert længere Digt, indtil man, efter en Beregning af det daglige Arbeide, kunde fordre hele Digtet under Eet, har den Mislighed, at de fleste Disciple vilde opsætte Forberedelsen ligesaa længe, og tilsidst føle som en Byrde, hvad der ellers kunde være dem baade kjært og let; vi Ældre vilde ved lignende Arbeider maaskee gjøre det Samme. Imidlertid vilde det være uheldigt, om Digtet satte sig fast i Hukommelsen i Brudstykker paa 20 Linier; men herimod har man det Middel, hver Gang at tage en Deel af det Foregaaende med i den nye Flugt og ved senere Gjentagelser at bryde af paa et andet Sted, end første Gang: hvor Traad og Overgang ikke er meget nem at finde, vil det altid være hensigtsmæssigt, paa denne Maade ligesom at hægte de enkelte Stykker sammen til et Hele. En lignende Vanskelighed ligger i, at de fleste Digte allerede fra Forfatterens Haand ere udskilte i flere eller færre Vers, med fastere Sammenhæng indadtil end fra det ene til det andet, saaat det er lettere at komme Verset ud end at finde

over til det næste. Naar tilmed, som f. Ex. i Brorsons Psalme om Skabelsen, flere Vers efter hverandre begynde med de samme Ord, kan Hukommelsen ikke engang hjælpe sig frem ved sit udvortes Middel, efter Gangen i Ordenes Lydende for Öret. Men derved bliver det kun saameget tydeligere, at selv den ordrette Udenadlæren skal støtte sig til Tanken saavel som til Lyden, og det er heldigt, at en saa stadig Egenskab ved Digtene som deres Deling i Vers paaminder om, fra först af at opfatte og indprente sig den Grundtanke eller Grundstemning, som gaaer igjennem Digtet og afsætter Versene i deres Følgerække. Hvergang et Vers springes over eller Overgangen til det falder vanskelig, er det en Mangel ved Digtets Forstaaelse som kommer for Dagen.

Hvad der tjener til at opdage saadanne Mangler, er da især at Versene fremsiges, en Pröve for Udenadslæsningen, som paa eengang kommer Forstaaelse og Foredrag tilgode. Thi Hovedreglen for et sundt Foredrag er, at man skal tænke paa det, man siger, altsaa her: paa det, Forfatteren lader En sige; forstaaer man det og følger man det i Tankerne, som naar man ellers har Noget at sige, saa falder Betoning, Pausering og den övrige Farvegivning omtrent af sig selv; griber man feil, saa viser det, at man i det Öieblik ikke forstaaer de Ord, man siger, og vækker dermed Tvivl, om man för har forstaaet dem. Enhver „Declamationsövelse,“ der ikke gaaer ud fra denne simple Grundsætning, tjener kun til at indpode en meer eller mindre farlig Sygdom i Foredraget. Den næste Hovedregel, som særlig vedkommer Versene, grunder sig paa den Kunst, Digteren har anvendt paa Riim og Rhythmer, at den ikke skal være spildt. Derved fremkommer en Betoning og Pausering, som

ikke blot er uafhængig af hiin ved Indholdet givne, men idelig brydes med den og stræber at overskjære Ord og Sætninger, saaat Læseren bestandig drages fremad, nu ved Ordet, nu ved Versefoden, indtil de enkelte Hvilepunkter, de have tilfældes. Paa denne lunefulde Kamp mellem Mening og Versefald beroer en stor Deel af det digteriske Indtryk; Oplæsningen eller Fremsigelsen maa lade os høre dem begge: baade Tankens Pulsslag og Versets Takt. Da nu Ungdommen har et naturligt Hang til at udhæve den døde, eensformige Takt, er der ogsaa fra denne Side stadig Opfordring til at gjøre Meningen og Stemningen gjældende og minde Begynderne om at lære udenad ligesom indenfra, saaat Tanken itide kan komme til at herske over Lyden. Hvad enten man altsaa faaer at anke paa en falsk Declamation eller paa den hyppigere og mindre farlige Feil, en overdreven Scandering, giver Fremsigelsen Anledning til at minde om den rette Forstaaelse af det der fremsiges. I sig selv er det et billigt Önske for et ungt Menneske, at han skal kunne foredrage hvad en Forfatter har sat i Ord, uden at gjøre det uforstaaeligt. Hertil veiledes den Enkelte, foruden ved et godt Exempel, navnlig ved den gjentagne Overhøring i det der er gennemgaaet og lært udenad, ikke blot ved selv at forsøge sig, men endnu mere ved at høre paa de andre og lægge Mærke til eller blive gjort opmærksom paa de forskjellige Unoder, som fordærve Indtrykket. Leilighedsviis kan der være Brug for egne Læseövelser, ved hvilke Stykket bliver forud opgivet.

Det Kjendskab til Forfatteren, der langsomt erhverves ved Indprentning af enkelte af hans mindre Arbejder, bliver udvidet ved samtidige Oplæsninger. Her har man for saa vidt et friere Udvalg, som der kan være Sted baade

for en og anden længere Digtning og for löse Pröver og Brudstykker; derimod er man mere bunden til, at det der skal oplæses er let at fatte og fordöie og skikket til at spænde eller paa anden Maade fængsle Opmærksomheden. Ved de större Forfattere, hvis Værker ere i Manges Hænder, kan man tillige, næst almindelige Anbefalinger, opgive visse Skuespil, Fortællinger o. d. til Hjemmelæsning og lade Indholdet mundtlig eller skriftlig gjengive. Naar man tager billigt Hensyn til de unge Læseres Smag, er det i dette Fag ikke vanskeligt at vinde deres Deeltagelse. Endog Digte, som de ikke let vilde læse af egen Drift, kunne ved Oplæsningen blive tiltalende for dem, efterat de have lært Noget af samme Forfatter udenad og derved indprentet sig det saaledes, at det Nye, de möde fra samme Haand, har den tiltrækkende Blanding af Fremmed og <sup>Vet</sup> Æbekjendt, som Familieansigter, naar man nöie kjender En af Familien. Men det Tiltrækkende og Underholdende er her en Bisag eller rettere sagt et Mittel for Hensigten: at faae en livagtig Forestilling om Forfatterens Eiendommelighed med Hensyn til Omfang, Retning og Digtmaade. Det Vigtigste er, at Fölelsen af dem bliver vakt, men det Næste, at den saavidt muligt bliver bragt til Bevidsthed. Begge Dele fremmes ved ligeoverfor det, der bliver lært eller læst, at gribe Leiligheden til at gjöre opmærksom paa de Egenheder, som gjentagende lyse frem af det, oplære dem ved Sammenligninger med andre Forfattere, henføre dem til Kunstens almindelige Grundsætninger og overhoved omsætte de umiddelbare Indtryk saavidt muligt i klare Forestillinger. Samtidig vaagner Interessen for Forfatterens Personlighed og dermed for de mere historiske Meddelelser om hans Levnet og Værker og om den Tidsalder, der var „hans Fædreland i Tiden“, eller forsaavidt vi, som ved

Folkeviserne fra Middelalderen, ikke kunne skjelne nogen enkelt Forfatters Skikkelse, om Vilkaarene for den hele Kreds af Digte, hvorom der spørges. Mellem slige Meddelelser er der gjerne naturlig Plads for de Enkeltheder af Navne og Kjendsgjæringer, som man ikke vil forbigaae i en litteraturhistorisk Udsigt, men dog ikke kan give noget videre Indhold og kun sætter ind som tomme Skuffer, der engang i Tiden kunne faae Noget at gjemme. Fortællingerne om de Forfattere, der ere kjendte, ville, som al Historie, tiltale og oplyse i samme Grad, som man kan komme ud over de første Almindeligheder; men Udførligheden maa atter staae i et vist Forhold til Forfatterens litterære Betydning og den Styrke, hvormed denne er udtrykt i hans Personlighed. Hvad der da skulde meddeles om en Forfatters Levnet og Værker har jeg helst skudt ind mellem Indprentningen af selve hans Arbeider, forat baade Interessen for det kunde være foreløbig vakt og Erindringen om det, medens den var frisk, kunde forbinde sig med nye Indtryk fra det Stof, hvorom den hele Underviisning dreier sig. Ved den Forfatter, vi længere have dvælet ved, har jeg til Afsked gjenkaldt i korte Grundtræk hvad der lidt efter lidt var oplyst deels om hans ydre Forhold og deels om det Eienommelige ved hans Digtning; saadanne Skildringer have undertiden været Gjenstand for skriftlig Gjengivelse.

Udvalgte Stykker af Litteraturen selv ere saaledes Kjernen i den litteraturhistoriske Underviisning, som den her er stillet; jeg har i „Overgangsclassen“ gennemgaaet den tyske Litteratur efter disse Grundsætninger og i överste Realclassen den danske. Om Nyttens af at lære udenad (ikke blot höre foreläse) hvad der skal opfattes livagtigt baade efter Indhold og Form og fortjener at gjemmes, var der Tale i det Foregaaende. Et saadant Flidsarbeide er velkommen navnlig i de danske

Timer, hvor man ellers er altfor meget henviist til Modenhedsarbejder, som efter deres Natur maae være sjeldnere og desuden vanskelig tilstede den bedste, endsige den svagere Discipel at udføre dem rigtig tilfredsstillende. En Snees Verslinier ad Gangen kan Enhver lære, naar han selv vil, og disse smaa, men stadige Erhvervelser sunne op i Aarets Löb: idet ethvert Stykke, efterat det er lært, endnu gjentages et Par Gange ved Overhøringen og senere repeteres i større Afsnit, vil Udbyttet af Aarets Arbeide ikke blot være ret anseeligt i Omfang, men tillige saa forsvarlig indprentet, at det kan læses op af Hukommelsen næsten som af en Bog. Men det er ikke blot et Antal smukke Vers, som ere lærte, men Prøver af vor Digtetekunst, fremstillende dens forskjellige Retninger og Gangen i dens Udvikling. Det er i dette Öiemed de baade vælges og forklares. Jo bedre Disciplen kan fatte og fastholde Læreren's Forklaringer, des heldigere for dem begge. Men selv den svageste, naar han blot gjør sit Flidsarbeide, kommer aldrig til at staae ganske udenfor, da han har noget Fast at holde sig til og da det, der her er Gjenstand for Oplysninger og Betragtninger, som han vanskeligere følger, har den Egenskab tilfældeds med det hellige Ord, at det baade er for de Vise og de Enfoldige. Faaer han ikke meget af Videnskabens Lys, saa skylder han den i alt Fald, at den har ledet Valget af det, han har tilegnet sig. De Fleste ville foruden dette tage ikke saa Lidt med sig af det, som er knyttet dertil. Men det Vigtigste er og bliver, at Alle ere förte hen til selve Litteraturen, have lært at höre efter andre Ord end Dögnets, og hegnet en Lod, stor eller lille, hvor de kunne trække frisk Luft efter Arbeidet.

---

---

## Skoleefterretninger.

JULI 1853.

De Disciple, der forrige Juli havde bestaaet 1ste Deel af Afgangspröven (i de fire Fag), rykkede alle op i den toaarige Afgangsklasse, der traadte i Kraft med det nye Skoleaar. I denne Classe har Underviisningstiden været 4—5 Timer daglig, en Indskrækning i Skoletimerne, som tilsteder et forholdsmæssigt Krav paa Hjemmearbeider, svarende til Classens Udviklingstrin og en friere Læsnings Tarv. Dette er saaledes fordeelt mellem Lærerne, at de, foruden de sædvanlige Lectier, skifteviis (En til den 5te i hver Maaned, en Anden til den 10de, en Anden til den 15de o. s. v.) kunne sammensætte et mere omfattende og sammenhængende Arbeide, som cursorisk Læsning, Repetition, skriftlig Udarbeidelse o. d. Hvad der saaledes i Aarets Løb er læst udenom, bliver at opgive ved Aarspröven.

Fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsen modtog jeg en Skrivelse af 16de October med Anmodning om at give Betænkning over et medfølgende „Udkast til en Lov om Forbindelse af en særegen Realunderviisning med nogle af de (kongelige) lærde Skoler“ samt om Ordningen af en derpaa beregnet Afgangspröve ved

Skolerne, der skulde træde i Stedet for den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet. Midt i November indgav jeg en Betænkning herom, hvori jeg omhandlede den almindelige Realunderviisnings Formaal og Begrændsning samt enkelte Punkter ved Underviisningen og Slutningsprøven, navnlig den paatænkte Forbindelse af denne Prøve med 1ste Deel af Afgangsprøven for de Studerende. Betænkningen er aftrykt nedenfor S. 38.

För Juleferien afholdtes Halvaarsprøve i de höiere studerende og Real-Classer, skriftlig efter Leilighed, mundtlig en bestemt Dag for hver Classe, i 3—5 Fag, uden Censorer.

Fra Slutningen af Januar have Hr. Schow og Hr. Ingerslev deeltaget i det daglige Tilsyn med Skolens Orden, ligesom allerede tidligere Hr. Tolstrup.

Siden Foraaret have Afgangsclassens Disciple havt Adgang til den polytechniske Lærestalts Samlinger, en Time om Maanedn, under Veiledning af Læreren i Physik.

I Anledning af Choleraens Udbrud i Hovedstaden har jeg, i Gjensvar paa en Skrivelse fra Underviisningsministeriet af 2den Juli, under 4de Juli indberettet Fölgende:

„Efter at have modtaget Ministeriets Skrivelse af 2den dennes, undlader jeg ikke, ifölge den deri indeholdte Anmodning, at meddele, hvilke Forholdsregler der ere trufne her i Skolen i Anledning af den i Hovedstaden udbrudte Cholera.

Jeg skjönner ikke, hvorledes det i den hygieiniske Commissions Skrivelse meddeelte Vink om „at dele Skoletiden mellem det halve Antal“ kunde her tages tilfölge uden at volde uforholdsmæssig Forstyrrelse. Commissionen



synes nærmest at have tænkt sig overfyldte Skoler med enkelte faste Lærere og ganske faa Lærefag.

Da jeg var kommen til Kundskab om Choleraens Udbrud, anmodede jeg i en Tilskrift Lærerne om nöie at iagttage, hvilke Disciple der oftere maatte forlade Classen, forat de kunde blive sendte hjem, gjorde Aftaler om Forsigtighed ved Svömning og henstillede Deeltagelsen til Forældrene, forlængede de vedtagne Ophold mellem hver Time til et fuldt Qvarteer og indskjærpede Classernes Udluftning i Mellemtiden. Tillige har jeg indskrænket Timetallet, hvor det var 6 Timer daglig, til 5; fraregnes Friquartererne bliver saaledes Underviisningstiden i det Höieste 4 Timer om Dagen. Jeg troer ikke, at den kan yderligere indskrænkes, naar man ikke vil gaae ind paa strax at hæve Skolegangen, hvilket jeg for min Deel, uanseet det moralske Indtryk, ikke kan ansee for en Foranstaltning, der under en Cholera-Epidemi er i Sundhedens Interesse.

Jeg agter at afholde Aarspröven paa sædvanlig Tid, dog med nogle Lempelser, navnlig (saavidt muligt) kortere skriftlige Arbejder og hyppig Skiften af Disciplene under den mundtlige Pröve“.

---

Onsdagen den 19de Januar bortkaldtes ved en pludselig Död Skolens mangeaarige Lærer og Inspecteur, C. Svenningsen, elsket og höiagtet af sine talrige Disciple.

Han blev begravet den 26de Februar paa Frederiks Kirkegaard, som stöder op til Skolens Grund. Om Morgen blev Kisten fört herud og stillet midt paa den granströede Skoleplads. I Hjørnet henimod Kirken var der brudt en vid Aabning i Plankeværket, omflettet med Grönt.

Følget samlede Kl. 11, foruden Skolens Lærere og Disciple endnu et Par Hundrede, mest af de tidligere Disciple. Først afsang vi en Sang af G. Rode efter Chr. Bulls Melodi til „Lær mig, o Skov, at visne glad.“

För Graven aabner Dig sit Gjem,  
Farvel fra Skolen, fra det Hjem,  
Du ene fik i Eie,  
Hvor jevn i Maal og jevn i Sind  
Du ledte Seende som Blind  
Ad Kundskabs faste Veie.

Dit Ord var Lov — og dog, hvor saae  
Vi Nogen mere mildt forstaae  
Til Börn sin Röst at böie;  
Dit Blik var Bud — dog fandt ei let  
Et Lune vi saa mildt som det,  
Der leved i Dit Öie.

En Slægt gik ud fra dette Hjem,  
Og Du har deelt Din Aand med dem,  
De om Dit Minde freder;  
Og naar Dit Stöv er smuldnet hen,  
Fra Aar til Aar Du förer end  
Et Liv paa disse Steder.

Derefter traadte jeg hen for Enden af Kisten og talte saaledes:

„Forinden vi bære vor afsjælede Ven og Lærer disse „faa Skridt fra Skolen, hvor han har arbeidet, til Kirke- „gaarden, hvor han skal hvile, bringe vi ham her til Afsked „vort sidste Farvel! Tænk Alle paa, hvad det vil sige: „et sidste Farvel, uden Gjensyn i dette Liv. Tænk paa, „at De aldrig mere skal see hans kraftige Skikkelse eller

„høre den Mands Stemme, som saa ofte har kaldt Dem op  
„til Arbeidet og deelt det med Dem — deelt det saaledes,  
„at han selv bar den største Deel. Lad os med vort sidste  
„Farvel bringe ham vor inderlige Tak for de Aar og de  
„Timer, han har arbeidet med os.

„Vi see ham ikke mere, og dog staaer hans Billede  
„saa levende for os, og vi glemme det aldrig. Men vi  
„have ogsaa seet mere paa ham, end paa de Fleste, vi  
„leve med, fordi, naar vi saae og hørte paa ham, saa saae  
„og hørte vi ham selv, ikke Noget, vi kjendte andenstedsfra,  
„men det fulde, sandfærdige Udtryk af hans egen Person-  
„lighed. Det hændes saa ofte, især i en dannet Tidsalder,  
„at man hører Ordene lyde, men kan ikke kjende Stem-  
„men, fordi det er Tidens Røster, som lyde igjennem den.  
„Hans Stemme kunde vi altid kjende igjen: i Skjemt  
„som i Alvor, ved Underviisning, i Samtale lignede han  
„kun sig selv, altid den samme fast, ja snævert afsluttede,  
„jevne, kjærnefulde Personlighed, og altid lige frisk og  
„oprindelig.

„Thi han lignede ikke sig selv paa den Viis, at han  
„vel havde sin egen uafhængige Maade at være paa og sine  
„egne Former, som Ingen havde laant ham, men at han  
„var stivnet og storknet i dem. I den Forstand har neppe  
„Nogen lignet sig selv mindre end han. Hans Gjerning var  
„— som enhver Lærers — udenfra betragtet kun eens-  
„formig: Aar ud og Aar ind de samme Lærefag, de samme  
„Sandheder at indprente, de samme smaa Forhold at ordne  
„og føre Tilsyn med. Men den Nyhed, som disse Sand-  
„heder og disse Forhold har for Disciple, den første Dag  
„de komme i Skole, den samme Nyhed og den samme Be-  
„tydning havde de for ham. Han havde aldrig saa tidt

„forklaret en Sætning eller udført et Arbeide, hvergang gik  
„han til det med et Lune og en Drift til ny Opfindelse, som  
„om det var den første Gang. — Og ligesom det var ham  
„givet at forbinde den unge Lærers Friskhed med den  
„gamles Erfaring, ligesom han i Underviisningen aldrig var  
„hildet af sine egne Methoder (endsige af Andres), saaledes  
„var han ogsaa i sin övrige Færd som Lærer uden For-  
„domme og uden Persons Anseelse. Her er en talrig Kreds  
„af hans ældre og yngre Disciple; jeg hörer selv til deres  
„Kreds. Er der nogen Eneste af os, som kan sige: mig  
„har han foretrukket, eller: mig har han forurettet? Det  
„var ikke denne kolde Retfærdighed. Har vi ikke seet ham  
„hjælpe og tröste, selv hvor Sorgerne vare af de smaa?  
„Har vi ikke her paa denne Plads seet ham uddele Bröd-  
„krummerne til de fattige Spurve? Det er Kjærlighedens  
„Gjerninger. Og hvad vil det sige, om Skallen ikke er  
„blöd, naar der dog er Saft og Kjerne indenfor!

„Han har været Lærer og fört Tilsyn ved vor Skole  
„i henved 30 Aar, og i disse mange Aar har han levet for  
„Skolen, for den alene, saaledes som han forstod at leve  
„for sit Kald. Han rögtede sin Gjerning indtil sin sidste  
„Levedag; hans Livs Lys er ikke langsomt udbrændt, men  
„slukket, pludselig, som ved et Vindpust. Derfor vil Min-  
„det om ham staae saameget klarere for os. Mine Venner!  
„Lad os gjemme hans Minde, ikke blot i Erindringen, men  
„i Villien! Vi kan ikke og vi skal ikke ligne ham i Alt,  
„men lad os stræbe at ligne ham i det, som var hans  
„første Dyd: at tænke sjælden paa sig selv, men altid paa  
„sit Kald og sin Gjerning, at den ikke skal forsömmes.  
„Gud velsigne hans trofaste Gjerning og lönne ham for den!“

Derefter faldt Basunerne ind med: „Hvo veed, hvor nær mig er min Ende“. Kisten blev baaren ud af Medlærere og tidligere Disciple, og medens Toget langsomt bevægede sig frem de faa Skridt til Kirkegaarden, löd der fra Disciple og Lærere, Yngre og Ældre ligesom „en Sjælemesse“ for vor afdöde Ven. Sangen, af F. L. Höedt, lyder saaledes:

Du som fra Stedet, hvor Du lærte,  
Nu bæres til en tidlig Grav;  
Som for Dig selv saa lidt begjærte,  
Mens Andre Du saa meget gav;  
Dig fölger paa Din sidste Gang  
En mangestemmig Klagesang.

Fra hver en Læbe lydt den klinger,  
Et sorrigfuldt, et ömt Farvel;  
Og hvert et Bryst i den kun bringer  
Et Afdrag paa en evig Gjæld;  
En hellig Sjælemesse lig,  
Til Naadens Hjem den hæver sig.

Der træder den for Herrens Throne  
Og vidner om Din Gjærning her;  
Og Han, som hörer Sangens Tone,  
Vil ogsaa höre dens Begjær:  
For hvad paa Jord Du virked tro  
Gud skjænke Dig sin Himmels Ro!

Ved Graven holdt Lic. C. Rothe, tidligere Lærer ved Skolen, en kort Tale og forrettede Jordspaaakastelsen.

---

## Betænkning over Realclasser i de kongelige lærde Skoler med egen Afgangsprøve, m. v.

(See Skoleefterretningerne S. 32).

---

Det af Ministeriet under 16de f. M. tilsendte Udkast til Lovbestemmelser om Realunderviisning m. m. \*) har jeg

---

\*) Efter dette Udkast skal der i visse af Landets Latinskoler ved Siden af de studerende Classer oprettes særskilte Realclasser, der slutte sig til de 2 nederste Classer som fælleds og have til Formaal „at meddele Disciple, der ikke ere bestemte til Studier ved Universitetet, en paa tidligere Indtræden i det praktiske Liv beregnet sammenhængende Dannelse.“ Ved hver af disse Skoler oprettes derfor „en eetaarig Realclasse, svarende til den tredje Classe for studerende Disciple, og en toaarig, svarende til fjerde og femte Classe; dog skal denne toaarige Classe deles i en fjerde og femte Classe, saafremt der findes i det mindste 8 Disciple, som, efter at have tilbragt et Aar i fjerde Classe, egne sig til Optagelse i femte Classe, og et ikke ringere Antal bliver tilbage i fjerde.“ Ved Afgangsexamen prøves Realdisciplene „i Tydsk, Fransk, Jordbeskrivelse og Naturhistorie uuder Eet med de studerende Disciple, der underkaste sig den første Deel af den for dem bestemte Afgangsexamen, men i de øvrige Fag særskilt.“ De, der bestaae denne Examen, „have uden videre Prøve samme Ret og Adgang, som erhverves ved den Almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet.“ „Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kan indrømme Bestyrerne af private Underviisningsanstalter, der gjennemføre et tilsvarende Lærecursus igjennem det samme Antal Classer, Bemyndigelse paa i det høieste 10 Aar ad Gangen til under Control, som Ministeriet foreskriver, at afholde en lignende Afgangsexamen med samme Virkning.“

Forsaavidt der i det Følgende sigtes til Udkastets enkelte Bestemmelser om Lærefag m. m., ere disse gjerne antydede i selve Betænkningen.

overveiet og skal hermed have den Ære at fremsætte nogle Bemærkninger desangaaende.

Om Realunderviisningens Formaal og Afslutning har jeg tidligere havt Leilighed til at udtale mig, navnlig i Program for 1845: „Om Realskolens Væsen“ (som vedlagt medfølger). I denne Afhandling S. 9 omtales Önskeligheden af, at den besynderlig sammensatte „Almindelige Forberedelsesexamen“, som Universitetet afholder, blev af Sagkyndige omdannet efter Realskolernes Tarv, forat disses fælleds Opgave og Endemaal saaledes kunde blive fastsat, forinden Skolerne i Tiden fik Ret til selv at afholde Afgangspröven. Det vilde vistnok have været betryggende for det Offentlige, om man ved en saadan Universitetspröve havde tilveiebragt en eensartet, fast Maalestok for Fordringerne til Realskoler, hvilken, naar Pröven skulde henlægges til disse selv, kunde for deres Vedkommende efterlade et lignende Eenhedsmiddel, som den fordums Examen artium i lang Tid vil afgive for de lærde Skoler. Imidlertid synes det beleilige Öieblik hertil at være gaaet forbi: efterat man har indrömmet de lærde Skoler Ret til selv at holde Pröve og denne Afgangspröve allevegne er i fuld Gang, vil det sikkert være det Rigtige, at der, som Lovudkastet gaaer ud paa, strax indrömmes Realskolerne den samme Ret. Iövrigt er det allerede et Gode, at det Offentlige vil deeltage i at fastsætte de fælleds Fordringer til en forberedende Realdannelse.

I en anden Henseende er der i de senere Aar skeet en væsentlig Forandring med Realskolernes Stilling i Skolevæsenet, idet nemlig de lærde Skoler ved den nys gjen-nemførte Reform ere udvidede i den Retning, at de tillige ere blevne til fuldstændige Realskoler, i hvilke Naturviden-

skaber, Mathematik og nyere Sprog (kun med Undtagelse af Engelsk, som er aldeles forbigaaet,) blive dyrkede i større Omfang end vel i nogen af Landets egentlige Realskoler (jfr. Om den provisoriske Underviisningsplan, S. 6 ff.). Efter de givne Samfunds- og Næringsforhold kunne de almindelige Realskoler paa ingen Maade tilstræbe noget høiere Maal af Kundskab i Naturhistorie, Naturlære, Mathematik, Tydsk og Fransk, kortsagt i de for Realdannelsen characteristiske Fag, end de lærde Skoler nu stræbe at forbinde med deres ældre Hovedfag: de gamle Sprog, Litteratur, Historie og Religionslære. Realskolernes Opgave er bleven indlemmet i de lærde Skolers og har nærmest kun det Særegne, at de skulle afrunde Dannelsen med et i Forhold langt ringere Maal af Kundskaber i de ethiske Videnskaber og navnlig uden Bistand af den classiske Litteratur, og at de skulle afslutte Skolegangen flere Aar tidligere. Spørgsmaalet bliver da om det rette Punkt for Afslutningen, saaat man hverken stiller Fordringerne til Skolekundskaber og Aldersmodenhed saa lavt, at de ikke svare til de Fagskoler og den Stilling i Livet, som tilsigtes, eller saa høit, at der efter de givne Forhold er Rimelighed for, at kun de Allerfærreste fuldende deres Skoledannelse og bestaae Afgangsprøven; bliver det almindeligt, at Disciplene sive ud af de høiere Classer, slappes derved ikke blot Skolens Virksomhed, men de mange, der forlade den paa Halvveien, ere ilde tjente med at Underviisningen har været anlagt efter en saadan Maalestok, at de maae nøies med Stumper og Brudstykker. I Betragtning heraf maa man vogte sig for, ved Bestemmelsen af Afgangsalder og Kundskabstrin at tage overveiende Hensyn til saadanne academiske Fagskoler som den polytechniske Læreanstalts videnskabelige Afdeling



eller den militaire Höiskole (jeg frygter for, at man i Tiden maa medregne: det medicinske Facultet). Til disse høiere Fagskoler skal nemlig kun en ringe Deel af Realdisciplene bane sig Adgang, og de kunde maaskee have Krav paa et særegent Melletrin, der dannede Overgangen fra den almindelige Realskole til de academiske Fagskoler og sikkede disse Tilgang af unge Mennesker, der i Mangel af classisk Dannelse medbragte en mere omfattende Indsigt i Realvidenskaberne og navnlig ogsaa en tilsvarende Aldersmodenhed. Men et saadant, maaskee toaarigt, Realgymnasium (der lod sig knytte til de tildeels allerede bestaaende særlige Adgangsprøver for Polyteknikere og Höiskoleelever) vilde i alt Fald neppe kunne oprettes uden i Hovedstaden, med Tilgang fra Landets forskjellige Realskoler. De almindelige Realskoler (eller Realclasser) og deres Slutningsprøve maa indrettes for det langt overveiende Antal af Realdisciple, der skulle afgaae kort efter Confirmationen for i praktiske Fagskoler eller umiddelbart i Forretningslivet at forberedes til de noget overordnede Stillinger i Handel (gjennem Handelsacademier eller Comptoirer), Fabrikdrift (den polytechniske Skoles Værksteder, Apotheker o. d.), Landbrug (Veterinairskole, Forstinstitut, Agerdyrkningsskoler), Søfart (Søcadetacademiet efter dets paatænkte Omordning, Navigationsskoler) o. d. Dette Formaal antager jeg ogsaa for udtalt i Lovudkastets § 1, der udtrykkelig nævner „en paa tidligere Indtræden i det praktiske Liv beregnet sammenhængende Dannelse.“ Efter de ringe Fordringer ved Optagelsen i de lærde Skolers 1ste eller nederste Classe i Tiaars Alderen, maa et femaarigt Cursus (§ 2) ansees for passende. Med Hensyn til sidste Sætning i § 6 skal jeg kun bemærke, at de private Underviisningsanstalter, da de

gjerne have 3 til 4 Classer under den, der nærmest svarer til nederste Classe i de kongelige Skoler, pleie at stille langt større Fordringer ved Optagelsen i denne Classe, saaat for deres Vedkommende et femaarigt Cursus herfra regnet turde være mindre fornödent. I alle Tilfælde maatte imidlertid, overensstemmende med § 2, det fyldte 15de Aar sættes som Lavalder for dem, der vilde indstille sig til Afgangspröven; den sædvanlige Afgangsalder vilde da vel, som hidtil, blive 16 Aars Alderen.

Underviisningsplanen, som den er angivet i § 4, stemmer i det Hele taget med Fordringerne ved en „Modenhedspröve“ for den af mig bestyrede Skoles Realafdeling, hvilken netop i Lighed med Lovudkastet har Underclasser fælleds med den studerende Afdeling og derefter i tre Aar særskilt Underviisning. Pröven blev ordnet ifjor og afholdt i dette Aar med 6 Disciple, som havde gennemgaaet den toaarige överste Realclassen. Fordringerne ved denne samt Bestemmelser om Characterberegningen m. m., ere angivne i det vedlagte Program for 1851, S. 22 ff.; i det ligeledes vedlagte Program for 1852, S. 21 anföres de første Gang til skriftlig Besvarelse opgivne Spörgsmaal. Disse Fordringer ved Modenhedspröven ere vedtagne efter en omhyggelig Overveielse af det praktiske Livs Krav og vore Realskolers Virksomhed, foretaget nærmest i Anledning af den paatænkte Omordning af Söcadetacademiet, hvor man önskede at gjøre Afslutningen af den sædvanlige Realskole-dannelse i en Alder af 15 til 16 Aar til Udgangspunkt for Academiets Virksomhed; i Overensstemmelse hermed ere Fordringerne ved Academiets Adgangspröve ansatte i Indstillingen fra den i dette Öiemed allernaadigst nedsatte Commission, af hvilken jeg havde den Ære at være Medlem,

og de have senere gennemgaaet ogsaa en forstærket Comitees Prøvelse. Det gaaer omtrent ud paa de samme Udvidelser af den „Almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet“, som ogsaa antydes i Udkastets § 4; kun har jeg ikke medtaget Naturhistorie (der heller ikke fordres ved den almindelige Forberedelsesexamen), da dette Fag, efter vor som flere Skolers hidtilværende Plan, foreløbig afsluttes i Underclasserne og for de egentlige Realclassers Vedkommende bliver afløst af Naturlære. Derimod er Prøven udvidet til tydsk Stiil, Engelsk samt engelsk Stiil, Fransk (heri ogsaa en let Dictat, hvilken Prøve jeg ikke videre skal lægge Vægt paa), foruden den eensidig fremhævede Fædrelandshistorie tillige Kundskab om Verdenshistorien, skriftlig Prøve i Mathematik, Naturlære (dog især dens mekaniske Deel), praktisk Regning, Tegning og Skrivning. Nogle Enkeltheder ved Fordringerne til den bebudede Afgangsprøve skal jeg tillade mig at udhæve nedenfor.

Medens Prøvens Afholdelse ved selve Skolerne, under offentligt Tilsyn og med en offentlig Adkomst (nemlig Adgang til forskellige Fagskoler foruden de private), vil give vort Realskolevæsen en længe savnet Hjemmel, og med Anseelsen og Ansvarret tillige en indre Tilskyndelse, ville de nævnte Afvigelser fra den Almindelige Forberedelsesexamen end mere forøge Sikkerheden for Modenhed og almindelig Dannelse hos den, der bestaaer Prøven. De gaae kun ud paa hvad der læres og bør læres i en Realskole, men gjøre dette fuldstændigt til Gjenstand for Prøvelse. Vanskeligheden ligger i at sikkre et nogenlunde bestemt Omfang af Kundskab og Færdighed i de forskellige Fag. Eet Middel er, at det Offentlige kan opgive idetmindste de vigtigere Spørgsmaal til skriftlig Besvarelse og føre et vist

Tilsyn med Bedømmelsen af de indgivne Arbejder saavel som med den mundtlige Prøve. Et andet Middel er, at der, ligesom ved Afgangsprøven for de Studerende, fastsættes en bestemt *Lavalder* (her 15 Aars Alderen), hvilket overhoved, efter min Mening, fremfor noget Tilsyn yder Betryggelse for, at Underviisningen bliver nogenlunde eensartet i de forskjellige Skoler; thi dens Forgrening er, navnlig hvad Realskolerne angaaer, givet i Tidens Fordringer, og at den meddeles forsvarligt, ligger aldeles i Skolernes egen Interesse. Derimod kan jeg ikke billige en Bestemmelse i § 5, der formeentlig sigter til at tilveiebringe en Maalestok for Realunderviisningen, nemlig „at Disciplene i Tydsk, Fransk, Geographi og Naturhistorie skulle prøves under eet med de studerende Disciple, der underkaste sig første Deel af den for dem bestemte Afgangsexamen.“ Forholdet mellem de studerende Disciple, eller dem der skulle arbeide videre paa deres Almeendannelse indtil det 18de Aar, og Realdisciplene, eller dem der skulle afslutte den med det 15de Aar, er nemlig simpelthen dette: de Studerende ere i Regelen og bør være mere videnskabelige Hoveder (skjönt derfor ikke dygtigere Mennesker); de ere eet Aar ældre, idet Lavalderen ved 1ste Deel af Afgangsprøven er 16 Aar, men for Realdisciplene 15 Aar; de ere uddannede ved fleeraarig Læsning i de gamle Sprog, og have derved, hvad der ikke bør gjøres tvivlsomt, ikke alene udviklet deres Sprogbegreber og Fortolkningsevne og saa at sige lært Tydsk og Fransk ved at lære Latin og Græsk, men i det Hele skjærpet Evnen til en bevidst Opfattelse af de Forestillinger, der indprentes og gjengives ved Hjælp af Ordet. Fremdeles skulde de Studerende her kun bestaae Afgangsprøve i de fire Fag, Realdisciplene i alle Fag paa eengang. Jeg kan saaledes ikke indsee rettere, end at

Bestemmelsen om den fælleds Pröve for de to forskjellige Hold af Disciple (som allerede tidligere er bragt i Forslag af en af Hovedstadens Skolebestyrere) maa have til Følge, enten at Skolens Realafdeling, forsaavidt det ikke tvertimod Hensigten bliver en reen Undtagelse at indstille sig til Pröven, vil blive beskjæmmet ved den ubillige Sammenligning, eller at der i den sidste Tid vil blive lagt uforholdsmæssig Vægt paa Geographi fremfor Historie, paa Naturhistorie fremfor Naturlære, paa Tydsk og Fransk fremfor Engelsk og de övrige Fag, eller vel snarest, at begge disse Ulemper ville indtræde jevnside. Desuden kan en Skoles Omfang eller andre Omstændigheder være til Hinder for, at den i de nævnte Fag har samme Lærere i de övre studerende Classer og de övre Realclasser, hvilke ifölge § 3 ville blive underviste særskilt. Jeg for min Part har til en vis Grad netop lagt an paa at have forskjellige Lærere, fordi deres Virksomhed bliver temmelig forskjellig. Men i saa Fald kunde her Bestemmelsen om en fælleds Pröve blive meget besværlig. Endelig vil Grundsætningen for den fælleds Prövelse af sig selv blive brudt, naar der i Henhold til § 6 indrømmes Bestyrere af blotte Realskoler Bemyndigelse til at holde Afgangspröven for deres Skole. Jeg maa derfor meget tilraade, at Bestemmelsen i § 5 om den fælleds Pröve i de fire fremhævede Fag udgaaer af Loven.

Med Hensyn til de andre Bestemmelser i Loven skal jeg henstille fölgende Bemærkninger til Ministeriets Overveelse.

Til § 3. Af de i Program for 1851 S. 21 antydede Grunde foretrækker jeg ogsaa for Realdisciplene en toaarig Afgangssklasse (kun med særskilt Underviisning i et Par enkelte Fag); naar Discipeltallet fordrer det, bör som altid

Classen deles, men da helst i to sideordnede Classer, som begge ere toaarige. En Classe paa 8 Disciple er hverken heldig for Lærernes Virksomhed, for Disciplenes Samliv eller for Skolekassen, især da en överste Realclasse, som begynder med 8, neppe vil ende dermed, og en Omdeling i Aarets Löb som Nödhjælp er lidet ønskelig.

Til § 4. At der ved „Tegning“ fremhæves „Gjengivelsen af mekaniske, industrielle og Kunstgjenstande“ (og derimod hverken geometrisk Tegning eller Perspectivtegning) lyder som en Indrømmelse til dem, der ønske at give Realskolen et Nyttighedspræg af Industriskole. — Under **g** burde vel Cirklers Udmaaling medtages foruden Trianglers. Ved Bestemmelsen om Arithmetik er Udtrykket „indtil“ tvetydigt; Meningen er vel, at Læren om Decimalbrök osv. skal medtages; Læren om Potentser og Rodstørrelser burde vel ogsaa udtrykkelig nævnes. — Under **i** foreskrives Grundrids af Naturhistorien „efter samme Maalestok som i de studerende Classer;“ i Henhold til Bemærkningerne til § 5 ønskede jeg denne kun her forekommende Betegnelse ombyttet med en ligefrem Angivelse af Fagets Omfang, saameget mere som Naturhistorie er et saa nyt, og endnu, som det tegner til, saa slugent Fag i de studerende Classer, at Maalestokken alligevel ikke er synderlig fast.

Med Hensyn til den i § 5 bebudede Afgangspröve, hvis Ordning snart vil foreligge, tillader jeg mig endnu at henstille Fölgende om de i § 4 nævnte Lærefag, som skulle være Gjenstand for Pröven.

Hvorvidt Troeslæren og Bibelhistorien, saa nær ved Confirmationstiden som denne Afgangspröve vil falde, egner sig til Examensgjenstand (§ 5 „samtlige Læregjenstande“) eller i alt Fald til igjennem en Examenscharac-

teer at have Indflydelse paa Hovedcharacteren, henstiller jeg til Overveielse. Jeg har, skjönt ikke uden Betænkelighed, meent at burde udelade den ved vor Skoles Modenhedspröve og det, saavidt jeg har erfaret, uden Afbræk for Religionsunderviisningen. Skal dette Fag medtages ved Afgangspröven, maa der tilföies en Bemærkning om Mosaiter.

Hvad Pröven i Modersmaalet angaaer, er det i 15 Aars Alderen for mangan en iövrigt tænksom og kyndig Discipel, men som ikke hörer til Journalisthovederne, yderst vanskeligt at finde paa Stoffet til en Afhandling og fremstille det med nogendlunde Fylde; tilmed er det ikke mindre vanskeligt, naar Emnet skal opgives af en Udenforstaaende (maaskee samme Emne for alle Skoler), at stille en passende Opgave, hvilket paa en storartet Maade har beviist sig ved Spörgsmaalene til „Almindelig Forberedelsesexamen“ (jfr. de meddeelte Pröver i Anmeldelsen: Om den provisoriske Underviisningsplan, S. 30, Anm.). Forat der ikke skal savnes Stof til idetmindste at vise Evnen til at föolge en sammenhængende Tankegang og skrive sit Modersmaal, anbefaler jeg, at der, ligesom ved vor Skoles Modenhedspröve, skrives to Udarbeidelser, nemlig deels Afhandling over et opgivet Emne, deels Gjengivelse af en Fortælling eller et Digt, som forinden bliver to Gange forelæst.

I Tydsk, Engelsk og Fransk maa jeg meget tilraade, at der ved mundtlig Pröve foruden et Sted af en ikke læst Forfatter tillige forelægges et Sted af hvad der er forud læst, og at der derfor, ligesom i Latin og Græsk i de lærde Skoler, bliver opgivet et saa rundeligt Pensum (f. Ex. et Par hundrede Sider), at Fortrolighed dermed allerede forudsætter temmelig omfattende Kjendskab til Sproget. En saadan Examensfordring vil ikke blot virke velgjörende tilbage paa

den daglige Flid med Læsningen i det fremmede Sprog, som dog er og bliver Hovedmidlet til at vinde Sikkerhed i Sproget, men tillige vil Pröven derved blive paalideligere. Naar man nemlig ikke vil vælge aldeles trivielle Stykker, tør man paa dette Udviklingstrin ikke gjøre Regning paa en tilfredsstillende Extemporeren, især ved Examensbordet. Evnen til strax at sætte sig ind i en fremmed Forfatters Tankegang og ved den hjælpe sig frem over sproglige Vanskeligheder, er navnlig i den Alder og med de her fremherskende Dannelsesmidler ikke nok udviklet; i alt Fald beviser den ikke ligefrem Sprogkundskaber, som dog er den egentlige Gjenstand for Prövelsen. Glosekundskaben kan ikke være meget omfattende, især i Fransk og de romanske Bestanddele af Engelsk; tilmed er den langt mere död og vaklende end for dem, der gennem Latin kjende Ordenes Grundbestanddele. Ved alt dette er da Extemporeringen saa mange Tilfældigheder underkastet og vil altid have saamange Tilsætninger af Fuskeri, at den som eneste Pröve i de fremmede Sprog eller ved Siden af Stilen, der ligeledes bevæger sig i nye Sammensætninger, ikke er paalidelig. Imidlertid har den sine Fortrin, saavel ved Tilbagevirkning paa Underviisningen, der har godt af at mindes om Betydningen af en fri Tilegnelse, som under selve Pröven, ved at oplyse visse Sider af Sprogfærdigheden. Pröven i det Ulæste bör derfor ikke udelukkes, men ved Siden af den bör stilles en Pröve i det Læste.

Blandt de mathematiske Fag bör vistnok ved en Afgangspröve for Realdisciple den praktiske Regning særskilt fremhæves (i § 5 blot: Mathematik skriftlig); ligeledes Skrivning og Tegning.



Angaaende Beregningen af Hovedcharactererne ved Afgangsprøven tillader jeg mig at henlede Opmærksomheden paa det vedlagte Program for 1851, S. 23 ff.

Idet jeg har den Ære at indsende disse Bemærkninger om Lovudkastet, maa jeg sluttelig udtale min Overbeviisning om, at en Ordning af Realunderviisning og Afgangsprøve, som i det Væsentlige slutter sig til de af Ministeriet forelagte Grundtræk, vil være et sandt Gode for vort Underviisningsvæsen.

Borgerdydskolen paa Christianshavn i November 1852.

Ærbødigt

Til

H. Hammerich.

Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet.

### Statistiske Meddelelser.

Til Universitetet afgik ifjor Juni (til sidste Examen artium):

- 1) N. Eugen G. O. Ibsen, en Søn af afd. Toldcontroleur, Secretair Ibsen i Odense. Hovedch. *laudabilis*.
- 2) C. August Thomsen, en Søn af Hr. Revisor Thomsen her i Staden. Hovedch. *laudabilis*.
- 3) A. Christian Larsen, en Søn af Hr. Etatsraad Larsen her i Staden. Hovedch. *laudabilis*.
- 4) Otto J. Levison, en Søn af Hr. Dr. phil., Catechet Levison her i Staden. Hovedch. *laudabilis*.
- 5) J. Peter J. Engholm, en Søn af Hr. Kjøbmand Engholm her i Staden. Hovedch. *laudabilis*.
- 6) Christian O. Holbek, en Søn af Hr. Godseier Holbek til Albek. Hovedch. *laudabilis*.

- 7) Hans Bertelsen, en Sön af Hr. Boghandler Bertelsen i Holbek. Hovedch. *laudabilis*.
- 8) H. Henrik O. S. Krarup, en Sön af afd. Pastor Krarup i Kongsted. Hovedch. *laudabilis*.
- 9) Harry C. Lund, en Son af Hr. Secretair Lund her i Staden. Hovedch. *laudabilis*.
- 10) C. Emil West, en Sön af Hr. Pastor West i Borrepaa Möen. Hovedch. *haud illaud*.
- 11) Theodor R. A. Öst, en Sön af afd. Cancelliraad, Byfoged Öst. Hovedch. *haud illaud*.
- 12) Harald H. E. Clausen, en Sön af Hr. Major Clausen i Nakskov. Hovedch. *haud illaud*.
- 13) Hjalmar Collin, en Sön af Hr. Assessor Collin her i Staden. Hovedch. *haud illaud*.
- 14) Georges F. Borch, en Sön af Hr. Capitain, Skomagermester Borch her i Staden. Hovedch. *laudabilis*.
- 15) Philip Weilbach, en Sön af Hr. Klædefabrikör Weilbach i Usseröd. Hovedch. *haud illaud*.
- 16) Einar Drewsen, en Sön af Hr. Etatsraad Drewsen her i Staden. Hovedch. *haud illaud*.
- 17) Frederik C. C. Höyer, en Sön af Hr. Capitain Höyer her i Staden. Hovedch. *haud illaud*.
- 18) C. Pram Gad, en Sön af Hr. Provst Gad her i Staden. Hovedch. *haud illaud*.
- 19) J. Frederik Bardenfleth, en Sön af Hr. Geheimeraad, Kmh. Bardenfleth her i Staden. Hovedch. *haud illaud*.
- 20) Nicolai R. With, en Sön af Hr. Prof., Dr. med., Overstutmester With i Frederiksborg. Hovedch. *haud illaud*.
- 21) C. Alphons N. Aggerup, en Sön af Hr. Justitsraad Aggerup i Nykjöbing paa Falster. Hovedch. *haud illaud*.
- 22) August J. L. Herforth, en Sön af Hr. Bogholder Herforth her i Staden. Hovedch. *haud illaud*.

Modenhedspröven for Skolens Realafdeling bestode:

Daniel Seehusen, en Sön af Hr. Snedkermester Seehusen her i Staden, med *Förste Characterer*.

Martin Hertz, en Sön af Hr. Garvermester Hertz her i Staden, med *Förste Characterer*.

Edvard Jacobson, en Sön af Hr. Grosserer Jacobson her i Staden, med *Anden Characterer*.

Christopher Simmelkjer, en Sön af Hr. Capitain Simmelkjer i Jægerspriis, med *Anden Characterer*.

Johan van Aller, en Sön af Hr. Consul van Aller i Helsingör, med *Tredie Characterer*.

Deres Characterer for de enkelte Fag vare følgende:

	Dansk	Tydsck	Engelsk	Fransk	Historie	Geographi	Mathematik	Regning	Naturalere	Tegning	Skrivning
Seehusen . . .	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	g.	ug.	mg.	mg.	mg.
Hertz . . . .	mg.	g.	mg.	g.	ug.	mdl.	ug.	ug.	ug.	mg.	mg.
Jacobson . . .	mg.	ug.	g.	mg.	g.	mg.	tg.	g.	mg.	mg.	mg.
Simmelkjer . .	g.	tg.	g.	tg.	g.	mg.	g.	g.	tg.	mg.	g.
van Aller . . .	g.	g.	mg.	tg.	g.	mg.	mdl.	g.	g.	g.	g.

Desuden ere i dette Skoleaar udgaaede af 1ste Realclassen, efter at have underkastet sig en Aarspröve i Classen: Johan Berggreen og Antoni Biörn.

I Juni og Juli Maaned f. A. afholdtes for förste Gang 1ste Deel af Afgangspröven for Studerende: den skriftlige Pröve i tydsck Stil d. 23de Juni Kl. 9—1; den mundtlige Pröve, ved hvilken Underviisningsinspecteuren, Etatsraad Madvig, var tilstede, d. 19de Juli Formiddag og Eftermiddag, samtidig paa to Steder: Kl. 8—1 i Geographi (Dommere: Cand. jur. J. Larsen, indbudt, Cand. theol. A. Ingerslev, overhörende Lærer, og Cand. phil. C. Plesner, en af Skolens

Lærere) og i Naturhistorie, som dennegang ifølge Bevilling indskrænkedes til Zoologi, (Licent. med. Hannover, Stud. med. D. Bölling, Cand. phil. L. Jörgensen); Kl. 3—8 i Tydsk samt tydsk Litteraturhistorie (Cand. theol. C. Hostrup, Cand. theol. H. Petersen, Cand. phil. K. H. Schow) og i Fransk (Prof. Chr. K. F. Molbech, Cand. phil. O. C. Borch, Mag. art. G. Fistaine).

Følgende 21 Disciple havde indstillet sig og bestode Prøven med efterstaaende Udfald:

	Tydsk		Tydsk	Fransk	Geo- graphi	Natur- historie
	Stiil	mundtl.				
Andresen, Albert . . . . .	ug.?	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.
Berg, Christian . . . . .	tg.	g. ×	g.	g.	mg.	g.
Bergsøe, Wilhelm . . . . .	mg.	mg. ×	mg.	g.	g.	ug.
Bruun, Gundelach . . . . .	g. ×	mg.	mg.	ug.	ug.	g.
Christensen, Christian.	mg.	mg.?	mg.	g.	tg.	tg.
Collet, Peter . . . . .	mg.	ug.	ug.	ug.	g.	g.
Ditlewson, Gotlob . . . . .	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	ug.
Dreboldt, Carl . . . . .	mg.?	mg.?	mg.	ug.	mg.	mg.
Heine, Nathan . . . . .	ug.	ug.	ug.	ug.	ug.	ug.
Hørforth, Julius . . . . .	ug.?	mg.?	mg.	mg.	ug.	tg.
Hoppe, Julius . . . . .	mg.?	mg.	mg.	ug.	ug.	g.
Keller, Emil . . . . .	g.	mg.	mg.	g.	ug.	ug.
Lange, Carl . . . . .	g.	ug.?	mg.	ug.	ug.	mg.
Lange, Jörgen . . . . .	g.?	g. ×	g.	mg.	mg.	mg.
Lunding, Valentin . . . . .	g.?	mg. ×	mg.	g.	mg.	ug.
Renouard, George . . . . .	ug.	ug.	ug.	mg.	mg.	g.
Schierbeck, Christian . . . . .	tg.	g.	g.	g.	tg.	mg.
Schmidth, Axel . . . . .	g.?	ug.	mg.	mg.	mg.	mg.
Steen, Thomas . . . . .	g.	ug.?	mg.	mg.	g.	g.
Storm, Ove . . . . .	g.?	g. ×	g.	tg.	tg.	g.
Stytzer, Christian . . . . .	mg.	mg. ×	mg.	g.	mg.	mg.

Skolens Disciple ere (sidst i Juni d. A.) 281 (ifjor 276), nemlig 130 Studerende og 151 Realdisciple.

De vare fordeelte i følgende 14 (tildeels 16) Classer:

Afgangssclassen		med	21	Disciple		
Overgangssclassen		—	17	—		
2den studerende Classe	A $\alpha$	—	14	—	} *)	
—	—	—	A $\beta$	—		
—	—	—	B	—		
3die	—	—	A	—	27	—
—	—	—	B	—	19	—
1ste Realclassen		—	19	—		
2den	—	—	13	—		
3die	—	a	—	15	—	} **)
—	—	b	—	17	—	
4de	—	a	—	14	—	} **)
—	—	b	—	15	—	
5te	—	—	—	22	—	
6te	—	—	—	24	—	
Forberedelsesclassen		—	12	—		

---

I efterstaaende Liste over Lærefagenes Fordeling er Hovedsummen af Timerne i hvert Fag ikke allevegne lig Summen af de for de enkelte Classer anførte Timer, da den tillige maa beregnes efter den meer eller mindre adskilte Underviisning i de deelte Classer, forat det virkelige Timeantal kan blive angivet.

---

\*) Sideordnede, men fuldstændig adskilte.

\*\*) I visse Timer forenede.

Lærefagenes nuværende Fordeling.

Studerende Classer.	Afg.	Ovg.	II A $\alpha$	II A $\beta$	II B	III A	III B	Timer ialt.
Latin .....	8	7	8	8	8	9	6	54
Græsk .....	5	4	5	5	4	..	..	23
Dansk .....	2	2	2	2	2	3	3	16
Tydske .....	..	4	2	2	2	2	2	14
Fransk .....	..	3	2	2	2	2	3	14
Engelsk .....	..	..	..	..	..	..	3	3
Religion og Bibelhistorie ..	2	2	2	2	2	2	2	14
Historie .....	3	2	3	3	3	3	3	20
Geographi .....	..	3	2	2	1	2	2	12
Mathematik og Regning ...	4	4	5	5	4	3	3	28
Naturlære .....	2	..	..	..	..	..	..	2
Naturhistorie .....	..	2	2	2	2	3	..	11
Musiklære .....	..	..	..	..	..	..	1	1
Skrivning .....	..	..	..	..	..	1	2	3
Gymnastik og Svømning ..	..	..	..	..	2	2	2	6
	26	33	33	33	32	32	32	221

Realclasser.	1 R.	2 R.	3 R. a b	4 R. a b	5 R.	6 R.	Forb.	Timer ialt
Dansk .....	3	2	3	6	8	8	9	44
Tydske .....	3	3	5	3	3	..	..	19
Fransk .....	3	3	3	3	..	..	..	16
Engelsk .....	3	3	3	..	..	..	..	9
Religion og Bibelhistorie ..	2	2	2	2	2	3	..	13
Historie .....	2	2	2	..	..	..	..	8
Geographi .....	2	2	2	2	2	3	..	15
Mathematik og Regning ...	8 7	7	3	4	4	5	6	39
Naturhistorie .....	..	..	2	2	2	..	..	9
Naturlære .....	2	2	..	..	..	..	..	4
Musiklære og Sang .....	..	1	2	1	1	2	2	8
Tegning .....	2	2	2	2	2	2	..	14
Skrivning .....	2	2	2	3	4	5	5	23
Gymnastik og Svømning ..	1	2	2	2	2	2	2	11
	33 32	33	33	30	30	30	24	232

### Skolens Lærere.

- M. H a m m e r i c h, Professor, Cand. theol. og Mag. art., Forstander for Skolen siden 12te Decb. 1842, Lærer i Latin i næstøverste Classe 1831 og 34; underviser Afgangssclassen i Dansk siden August 1841 og i Latin siden Decb. 1842, 1ste Realclassen i Dansk siden April 1844, Overgangssclassen i tydsk Litteratur; har 8 Timer ugentlig.
- Hr. N. U. K r o s s i n g, Cand. phil., Cantor i Citadellet, Lærer siden 1ste October 1828, underviser 25 Timer ugentlig III B, 3die, 4de og 6te Realclassen i Dansk.
- Hr. O. C. B o r c h, Cand. phil., Lærer siden August 1830, underviser i Fransk gennem alle Classer og har saaledes 30 Timer ugentlig.
- Hr. L e o p o l d H. S. J ö r g e n s e n, Cand. phil., Lærer siden Marts 1832, underviser 23 Timer ugentlig 5te Realclassen i Dansk, 4de Realclassen i Geographi, samt III A, 3die a og b, 4de og 5te Realclassen i Naturhistorie.
- Hr. P. W. R a a s c h, Handelsbogholder, Lærer siden Novbr. 1834, underviser 21 Timer ugentlig Realclasserne fra 1ste til 5te i Regning.
- Hr. F r e d r. D. J ö r g e n s e n, Cand. theol., Lærer siden Mai 1835, underviser 15 Timer ugentlig III A og B og Realclasserne fra 3die til 5te i Skrivning.
- Hr. H a n s P. L. P e t e r s e n, Cand. theol., Lærer siden August 1840, underviser 28 Timer ugentlig Overgangssclassen og II A  $\alpha$  &  $\beta$  samt 1ste, 2den, 3die a og b og 4de Realclassen i Tydsk, 3die Realclassen a og b i Engelsk og 4de Realclassen i Religion.
- Hr. G. P. N. F i s t a i n e, Mag. art., Lærer siden April

1841, underviser 9 Timer ugentlig 1ste og 2den Realclassse og III B i Engelsk.

Hr. Wilh. Lund, Cand. phil., Lærer siden August 1841, underviser 31 Timer ugentlig Forberedelsesclassen i Dansk, 1ste, 2den, 6te og Forberedelsesclassen i Skrivning, 4de, 5te og 6te Realclassse i Tegning, 5te og 6te Realclassse i Geographi.

Hr. C. Berg, Philol. cand., Overlærer ved Metropolitan-skolen, Lærer siden October 1842, underviser 9 Timer ugentlig Afgangsclassen og Overgangsclassen i Græsk.

Hr. Rudolf Møller, Philol. cand., Lærer siden April 1843, underviser 26 Timer ugentlig Afgangsclassen og Overgangsclassen i Latin, samt II A  $\alpha$  i Latin og II A  $\beta$  i Græsk.

Hr. Carl Tolstrup, Cand. theol., Lærer siden Februar 1845, deltager i Inspectionen siden October 1848, underviser alle Classer med Undtagelse af 4de Realclassse og III B i Religion, desuden Overgangsclassen, II A  $\alpha$  og  $\beta$ , II B og 2den R. i Dansk samt 5te Realclassse i Tydsk; har 36 Timer ugentlig.

Hr. H. E. Søbørg, Cand. theol., Lærer siden August 1846, Bibliothekar ved Skolens Bogsamling, underviser 5 Timer ugentlig III A i Dansk og III B i Religion.

Hr. Chr. Bull, Cand. phil., Lærer siden August 1847, underviser 8 Timer ugentlig 5te, 6te Realclassse og Forberedelsesclassen i Sang, 3die og 4de Realclassse i Musiklære, samt 2den Realclassse og III B i tostemmig Sang.

Hr. K. H. Schow, Cand. phil., Lærer siden Marts 1848, deltager i Inspectionen siden Januar 1853, underviser alle studerende Classer (undtagen II A  $\beta$ ) samt 1ste



Realclassen i Mathematik, 1ste og 2den Realclassen i Naturlære, III B, III A og II B i Tydsk; har 36 Timer ugentlig.

Hr. Chr. Plesner, Cand. phil., Lærer siden August 1848, underviser 29 Timer ugentlig II B, III A, III B, 1ste 2den og 3die Realclassen a og b i Historie og Geographi.

Hr. C. L. Petersen, Elev af Kunstacademiet, Lærer siden Februar 1851, underviser 8 Timer ugentlig 1ste, 2den og 3die Realclassen a og b i Tegning.

Hr. D. Bölling, Stud. med. & chir., Lærer siden Juni 1851, underviser 8 Timer ugentlig Overgangsskolen, II A  $\alpha$  og  $\beta$  og II B i Naturhistorie.

Hr. A. Ingerslev, Cand. theol., Lærer siden Marts 1851, deltager i Inspectionen siden Januar 1853, underviser II B og III A i Latin, Afgangsskolen, Overgangsskolen og II A  $\alpha$  og  $\beta$  i Historie og Geographi; har 35 Timer ugentlig.

Hr. I. C. L. Dahlenborg, Philol. stud., Lærer siden August 1851, underviser 14 Timer ugentlig III B og II A  $\beta$  i Latin.

Hr. Chr. Thomsen, Phil. cand., Adjunct ved Metropolitanskolen, Lærer siden August 1852, underviser 9 Timer ugentlig II A  $\alpha$  og II B i Græsk.

Hr. V. J. Ovesen, Cand. theol., Lærer siden Februar 1853, underviser 11 Timer ugentlig III B, 6te Realclassen og Forberedelsesklassen i Regning.

Hr. J. A. Trane, Stud. theol., Lærer siden Februar 1853, underviser 9 Timer ugentlig II A  $\beta$  og 2den Realclassen i Mathematik.

Hr. L. Friis, Stud. polyt., Dbm., Lærer siden Februar

1853, underviser 2 Timer ugentlig Afgangsslassen i Naturlære.

Underviisning i Gymnastik og Svømning, 19 Timer om Ugen, meddeles af Hr. Scheer, Lærer siden September 1833.

---

## Næste Aar bruges følgende Lærebøger.

### Forberedelseslassen.

Hjorts danske Börneven (6te Udg.).

Anm. Paa Grund af sin Størrelse maa Hjorts Börneven helst indbindes i to Bind, nemlig 1ste og 2den Deel for sig, 3die og 4de Deel for sig.

### 6te Realclassse.

Hjorts d. Börneven (6te Udg.). Krossings poetiske Læsebog, 1ste Deel. Sammes Opgaver til Övelse i Stiil (2den Udg.). Balslevs Bibelhistorie. Geographi for smaa Börn (1852). Et Atlas. Helstedes Tegnebog, 1ste Hefte (2det Oplag).

Anm. Da Atlas, her og i de övrige Classer, skal medbringes hver Geographitime, maa det, for at være mindre uhandeligt, helst indbindes paa Fals.

### 5te Realclassse.

Hjorts d. Börneven (5te eller 6te Udg.). Krossings poetiske Læsebog, 1ste Deel. Hallagers tyske Læsebog fra 1850 (eller en ældre Udg. samt et Omtryk af de förste Ark). Luthers lille Katechismus. Balslevs Bibelhistorie. Hagens hist. Psalmer. Geographi for smaa Börn. Et Atlas. Krarup-Hansens Skildringer af Pattedyr. Fr. Jörgensens Forskrifter (til Hjemmeskrivning). Helstedes Tegnebog, 3die Hefte (2det Oplag).

### 4de Realclassse.

Borgens og Rungs danske Læseb., 2det Cursus. Krossings poet. Læsebog, 1ste Deel. Sammes Opgaver til Övelse i Stiil (2den Udg.).

Hallagers tyske Læsebog fra 1850. Borrings Manuel de langue française (4de Udg.). Balslevs Bibelhist. Balles Lærebog. Munthes Geogr. ved Velschow (Udg. 1850). Et Atlas. Prosch's mindre Naturhistorie. C. Bulls kortfattede Musiklære. Helsted's Tegnebog, 4de Hefte (2det Opl.).

### 3die Realclassse.

Funchs danske Læsebog. Krossings Schema til dansk Grammatik (5te Udg.). Rungs tyske Læsebog for Begyndere (3die Udg.). Materialier af Jiirs og Rung. Schema til den tyske Grammatiks Formlære (Eibes Forlag, 2det Oplag). Borrings Manuel de langue française. Abrahams franske Grammatik. Maribo's Stories of Englands history. Sammes engelske Formlære (1844). S. Müller: Bibelen i Udtog. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Kofods Historiens vigtigste Begivenheder (sidste Udg.). Kiepert's Atlas over den gamle Verden. Munthes Geographi ved Velschow (Udg. 1850). Et Atlas. Prosch's mindre Naturhistorie. C. Bulls kortf. Musiklære.

### 2den Realclassse.

Krossings poetiske Læsebog, 2den Deel (3die Udg.). Rungs tyske Læsebog for Begyndere. Mater. af Jiirs og Rung. Schema til den tyske Grammatiks Formlære (Eibes Forlag). V. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Overs.). Abrahams franske Gram. Fistaines engelske Fortællinger. Maribo's engelske Formlære. S. Müller: Bibelen i Udtog. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Kofods Historiens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. ved Velschow (Udg. 1850). Et Atlas.

### 1ste Realclassse.

P. A. Munch det danske, svenske og tyske Sprogs Formlære (Christiania). Runeberg: Fänrik Ståls sägner. Schillers Wilhelm Tell. Hjorts tyske Læseb., pros. Deel. Sammes större t. Gram. Mérimée: Colomba su. de la Mosäique. Abrahams fr. Gram. Fistaines engelske Fortællinger. Sammes Udvalgte Stykker til Overs. fra Dansk. Maribo's eng. Formlære. S. Müller: Bibelen i Udtog. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Kofods Historiens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. ved Velschow. Et Atlas. Panums Naturlære. Svenningsens Geometri.

### III studerende Classe B.

Madvigs lat. Formlære. Bergs og Möllers lat. Læsebog, 1ste Deel. Krossings poet. Læsebog, 2den Deel (3die Udg.). Rungs t. Læsebog for Begyndere. Mater. af Jürs og Rung. Schema til den tydske Grammatiks Formlære (Eibes Forlag). V. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Overs.). Abrahams fr. Gram. Fistaines engelske Fortællinger. Mariboos engelske Formlære. S. Müller: Bibelen i Udtog. Balles Lærebog. Det Nye Testament. Kofods Historiens vigt. Begivenheder. Munthes Geogr. ved Velschow (Udg. 1850). Et Atlas.

### III studerende Classe A.

Cornelius Nepos (Stereotyp-Udg.). Madvigs lat. Sproglære (2den Udg.). Barfods poet. Læseb. Deutsches Lesebuch v. Jürs u. Rung. Hjorts større t. Gram. Borrings Læsebog for Mellemecl. (3die Udg.). Abrahams fr. Grammatik. Herslebs større Bibelhist. Balles Lærebog. Luthers lille Katechismus. Det Nye Testament. Bohrs Middelalderens Hist. (Udg. 1851). Kiepersts Atlas over den gamle Verden. Munthes Geographi ved Velschow. Et Atlas. Prosch Dyrerigetets Naturhistorie.

### II studerende Classe B.

Ciceros Taler (Madvigs Udg.). Cæsar om den galliske Krig (Whittes Udg.). Madvigs lat. Sprogl. Bergs Schema til den græske Formlære (ny Udg.). Sammes græske Læseb. for Begynd. (nyeste Udg.). Deutsches Lesebuch v. Jürs u. Rung. Hjorts større t. Gram. Mérimée: Colomba su. de la Mosaïque. Abrahams fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Det Nye Testament. Bohrs Lærebog i den nyere Historie (Udg. 1852). Munthes Geogr. ved Velschow. Et Atlas. Kiepersts Atlas over den gamle Verden. Prosch Dyrerigetets Naturhistorie. Vaupells Plantelære (under Trykken).

### II studerende Classe A.

Ciceros Taler (Madvigs Udg.). Ovids Metamorph. Livius 5te Pentade. Madvigs lat. Sprogl. Tregders Mythologi. Xenophons gr. Historie. Bergs Nogle Stykker af Iliaden og Odysseen. Tregders gr. Gram. Madvigs gr. Ordfoiningsl. Bergs Opgaver fra Dansk til Græsk. Schillers Wilhelm Tell. Deutsches Lesebuch v. Jürs u. Rung. Hjorts

større t. Gram. Mérimée: Colomba su. de la Mosaique. Abrahams fr. Gram. Herslebs større Bibelhist. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Munthes Geogr. ved Velschow. Erslev: Den danske Stats Geographi. Et Atlas. Kieperets Atlas over den gamle Verden. Prosch Dyrerigets Naturhist. Vaupells Plantelære (under Trykken).

### Overgangsclassen.

Sallust. Cæsar om den gall. Krig. Virgil (helst Wagners tyske Udg.). Madvigs lat. Sprogl. Bojesens rom. Antiqv. (3die Udg.). Stolls Mythologi. Homers Odyssee. Bergs Udvalg af græske Taler, 1ste Hefte. Tregders gr. Gram. Madvigs gr. Ordföiningslære. Hjorts tyske Læsebog, 2det Bind. Hjorts større t. Gram. Töpffer Nouvelles Génévoises. Abrahams franske Gram. Herslebs større Bibelhistorie. Det Nye Testament paa Græsk og paa Dansk. Bohrs Lærebog i den nyere Historie (Udg. 1852). Munthes Geographi ved Velschow. Et Atlas. Kieperets Atlas over den gamle Verden. Erslev: Den danske Stats Geographi. Prosch: Dyrerigets Naturhistorie. Vaupells Plantelære (under Trykken).

### Afgangsclassen.

Cicero de finibus bonorum & malorum (Madvigs Textudgave). Verrinerne 5te Bog (Orëllis Udg.). Quintilian inst. orator. (Zumpt's Udg.). Livius 5te Pentade. Sallust. Taciti Germania. Virgil (helst i en Udg. med Anm.). Horats (Jgl.). Madvigs lat. Sprogl. Bojesens rom. Antiqv. Tregders Litteraturhistorie. Hon. er. Herodot. Stolls græske Anthologi, 2den Deel. Bergs Udtog af Thucydid. Tregders gr. Gram. Madvigs gr. Ordföiningslære. Bergs Opgaver. Herslebs større Bibelhistorie. Gads Lærebog. Det Nye Testament paa Græsk og paa Dansk. Allens mindre Danmarkshistorie. Kofods Udtog. Bohrs nyere Historie. Schaarschmidt: Kleines historisch-geographisches Atlas. Atlas over den gamle Verden. Örsted: Naturlærens mechan. Deel. C. Petersen: Naturlærens chemiske Deel.

---

## Den skriftlige Deel af Aarsprøven og Afgangsprøven.

- Afgangscsl. Tirsdag 12 Juli, 7—9 Latinsk Stiil; 4—6 Mathematik. —  
Onsdag 13 Juli, 7—9 Latinsk Oversættelse; 4—6 Religions-  
afhandling. — Torsdag 14 Juli, 7—9 Historisk Afhandling.
- Overgangscsl. (Afgangsprøve) Torsdag 23 Juni, 9—1 Tydsk Stiil.  
(Aarsprøve) Onsdag 6 Juli, 8—10 Latinsk Stiil; 5—7 La-  
tinsk Oversættelse. — Torsdag 7 Juli, 8—10 Religionsafhand-  
ling; 5—7 Mathematik.
- II A  $\alpha$  og  $\beta$ . Tirsdag 12 Juli,  $7\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$  Latinsk Stiil; 4—6 Tydsk  
Stiil. — Onsdag 13 Juli, 7—9 Dansk Stiil; 4—6 Græsk  
Oversættelse. — Torsdag 14 Juli,  $7\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$  Latinsk Oversæt-  
telse; 4—6 Mathematik.
- II B. Tirsdag 12 Juli,  $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$  Latinsk Stiil. — Onsdag 13 Juli  
 $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$  Dansk Stiil. — Torsdag 14 Juli,  $6\frac{1}{2}$ —8 Arith-  
metik.
- III A. Tirsdag 12 Juli, 11—1 Latinsk Stiil. — Onsdag 13 Juli,  
11—1 Dansk Stiil;  $6\frac{1}{2}$ —8 Arithmetik.
- III B. Torsdag 14 Juli, 8—10 Dansk Stiil; 10—12 Latinsk Stiil;  
 $12-1\frac{1}{2}$  Regning.
- 1 R. a. (Modenhedsprøve). Tirsdag 12 Juli, 7—9 Dansk Stiil;  
 $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$  Tydsk Stiil; 4—6 Mathematik. — Onsdag 13 Juli,  
 $7\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$  Dansk Stiil; 11—1 Prøvetegning; 4—6 Skriftlig  
Regning. — Torsdag 14 Juli, 7—9 Engelsk Stiil;  $9\frac{1}{2}$ —11  
Fransk Dictat;  $3\frac{1}{2}$ —5 Skrivning.
- 1 R. b. Tirsdag 12 Juli, 7—9 Dansk Stiil;  $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$  Tydsk Stiil;  
4—6 Engelsk Stiil. — Onsdag 13 Juli,  $7\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$  Fransk  
Stiil; 11—1 Tegning; 6—8 Regning. — Torsdag 14 Juli,  
11—12 Fransk Dictat; 12—1 Engelsk Dictat;  $4\frac{1}{2}$ —6 Arith-  
metik.
- 2 R. Tirsdag 12 Juli, 7—9 Dansk Stiil;  $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$  Tydsk Stiil;  
4—6 Regning. — Onsdag 13 Juli,  $10\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$  Tegning. —  
Torsdag 14 Juli, 11—12 Engelsk Dictat; 12—1 Fransk Dic-  
tat;  $5\frac{1}{2}$ —7 Arithmetik.
- 3 R. a og b. Torsdag 14 Juli,  $8\frac{1}{2}$ —10 Dansk Stiil; 10—11 Engelsk Dic-  
tat; 11— $12\frac{1}{2}$  Tydsk Stiil;  $12\frac{1}{2}$ —2 Regning.
- 4 R. Torsdag 14 Juli,  $8\frac{1}{2}$ —10 Regning;  $10-11\frac{1}{2}$  Retskrivning;  
 $11\frac{1}{2}$ —1 Tydsk Dictat.
- 5 R. Torsdag 14 Juli,  $10\frac{1}{2}$ —12 Regning;  $12-1\frac{1}{2}$  Retskrivning.
- 6 R. Torsdag 14 Juli,  $10-11\frac{1}{2}$  Regning;  $11\frac{1}{2}$ —1 Retskrivning.
- (Prøveskrivning er i alle vedkommende Classer udført i Skoleaarets sidste  
Skrivetimer.)

## Den mundtlige Deel af Aarsprøven og Afgangsprøven.

(I Klammer er tilføiet Numeret paa det Læsevarelse, hvor Prøven afholdes. Nr. 1—7 ere i Stuen, 8—16 paa anden Sal og 17 paa tredie.

Naar ikke en heel Classe bliver overhørt under Eet, deles Disciplene efter deres Navnebogstaver.)

### Dansk.

Mandag 18 Juli, 8—10	(Nr. 13) 4 R. A—Ha.
10—12	(Nr. 17) 3 R. B—H.
Tirsdag 19 Juli, 8—10	(Nr. 13) 4 R. Ho—T.
11—1	(Nr. 11) 5 R.
Onsdag 20 Juli, 10—12	(Nr. 17) 3 R. I—V.
12—2	(Nr. 8) 6 R.
1—2½	(Nr. 2) Forberedelsescl.

### Latin.

Mandag 11 Juli, 9—12	(Nr. 2) Overgangscl.
Mandag 18 Juli, 10—12	(Nr. 10) Afgangscl. K—S.
11—12½	(Nr. 11) II B. M—T.
12—2	(Nr. 6) II A β.
4—6	(Nr. 2) III B.
Tirsdag 19 Juli, 8—10	(Nr. 8) Afgangscl. A—H.
9½—11	(Nr. 11) II B. B—L.
Onsdag 20 Juli, 10—12	(Nr. 10) II A α.
4—6	(Nr. 13) III A. A—1a.
Torsdag 21 Juli, 12—2	(Nr. 2) III A 1o—S.

### Græsk.

Mandag 11 Juli, 5½—8½	(Nr. 2) Overgangscl.
Mandag 18 Juli, 4—6	(Nr. 10) II A α.
6—8	(Nr. 6) II A β.
Tirsdag 19 Juli, 4—6	(Nr. 8) Afgangscl. A—H.
6—8	(Nr. 10) Afgangscl. K—S.
Onsdag 20 Juli, 5½—7	(Nr. 11) II B. B—L.
7—8½	(Nr. 11) II B. M—T.

### Tydsk.

Løverdag 16 Juli, 8—12.	(Nr. 2) Overgangscl.
	<b>(Afgangsprøve.)</b>
Mandag 18 Juli, 9—10	(Nr. 17) 3 R. B—H.
10—12	(Nr. 13) 4 R. A—Ha.
12—2	(Nr. 17) 3 R. I—V.
Tirsdag 19 Juli, 8—9½	(Nr. 11) II B. B—L.
10—12	(Nr. 13) 4 R. Ho—T.
4—6	(Nr. 2) III A. 1o—S.
6—8	(Nr. 2) III B.

Onsdag 20 Juli, 8—10	(Nr. 13) III A. A—Ia.
11 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —12 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	(Nr. 2) I Ra. (Modenhedsprøve.)
1—2 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 11) II B. M—T.
4—6	(Nr. 6) II A β.
Torsdag 21 Juli, 8—10	(Nr. 6) 2 R.
10—12	(Nr. 8) 1 R. b.
10—12	(Nr. 11) 5 R.
12—2	(Nr. 10) II A α.

### Fransk.

Løverdag 16 Juli, 8—12	(Nr. 3) Overgangsl.
	(Afgangsprøve.)
Mandag 18 Juli, 9 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —11	(Nr. 11) II B. B—L.
12—2	(Nr. 2) III B.
4—5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 11) II B. M—T.
5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —7 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 13) 4 R. Ho—T.
Tirsdag 19 Juli, 8—10	(Nr. 17) 3 R. I—V.
10—12	(Nr. 17) 3 R. B—H.
4—6	(Nr. 13) 4 R. A—Ha.
6—8	(Nr. 6) II A β.
Onsdag 20 Juli, 8—10	(Nr. 2) III A. Jo—S.
10—12	(Nr. 8) 1 R. b.
12 <sup>1</sup> / <sub>4</sub> —1	(Nr. 2) I Ra. (Modenhedsprøve.)
6—8	(Nr. 10) II A α.
Torsdag 21 Juli, 8—10	(Nr. 13) III A. A—Ja.
10—12	(Nr. 6) 2 R.

### Engelsk.

Tirsdag 19 Juli, 10—12	(Nr. 2) III B.
12—2	(Nr. 8) 1 R. b.
12—2	(Nr. 17) 3 R. B—H.
Onsdag 20 Juli, 8—10	(Nr. 17) 3 R. I—V.
12—2	(Nr. 6) 2 R.
Torsdag 21 Juli, 10—10 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	(Nr. 2) I Ra. (Modenhedsprøve.)

### Religion og Bibelhistorie.

Mandag 11 Juli, 12—3	(Nr. 2) Overgangsl.
Mandag 18 Juli, 8—10	(Nr. 2) III A. Jo—S.
10—12	(Nr. 8) Afgangsl. A—H.
12—2	(Nr. 13) III A. A—Ja.
4—6	(Nr. 6) 2 R.
6—8	(Nr. 2) III B.
6—8	(Nr. 17) 3 R. B—H.
Tirsdag 19 Juli, 8—10	(Nr. 10) Afgangsl. K—S.
10—12	(Nr. 8) 6 R.
12—2	(Nr. 6) II A β.
4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —6	(Nr. 11) II B. M—T.
6—8	(Nr. 13) 4 R. A—Ha.



Onsdag 20 Juli,	8—10	(Nr. 10) II A $\alpha$ .
	12—2	(Nr. 17) 3 R. I—V.
	4—5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 11) II B. B—L.
	6—8	(Nr. 13) 4 R. Ho—T.
Torsdag 21 Juli,	8—10	(Nr. 8) 1 R. b.
	12—2	(Nr. 11) 5 R.

### Historie.

Mandag 11 Juli,	12—3	(Nr. 3) Övergångscl.
Mandag 18 Juli,	8—10	(Nr. 6) 2 R.
	8—10	(Nr. 10) Afgångscl. K—S.
	12—2	(Nr. 8) 1 R. b.
	5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —7	(Nr. 11) II B. M—T.
Tisdag 19 Juli,	8—10	(Nr. 2) III B.
	12—2	(Nr. 13) III A. A—Ja.
	6—8	(Nr. 8) Afgångscl. K—S.
	6—8	(Nr. 17) 3 R. I—V.
Onsdag 20 Juli,	8—10	(Nr. 6) II A $\beta$ .
	10—11 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 11) II B. B—L.
	4—6	(Nr. 2) III A Jo—S.
Torsdag 21 Juli,	10—12	(Nr. 10) II A $\alpha$ .
	10 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> —12	(Nr. 2) 1 Ra. (Modenhedspröve.)
	12—2	(Nr. 17) 3 R. B—H

### Geographi.

Löverdag 16 Juli,	12—4	(Nr. 2) Övergångscl. (Afgångspröve.)
Mandag 18 Juli,	10—12	(Nr. 2) III A. Jo—S.
	3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 13) III A. A—Ja.
	7—8 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 11) II B. B—L.
Tisdag 19 Juli,	10—12	(Nr. 6) 2 R.
	4—6	(Nr. 17) 3 R. J—V.
Onsdag 20 Juli,	8—10	(Nr. 8) 1 R. b.
	11 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —1	(Nr. 11) II B. M—T.
	12—2	(Nr. 10) II A $\alpha$ .
	12—2	(Nr. 13) 4 R. A—Ha.
	6—8	(Nr. 6) II A $\beta$ .
	6—8	(Nr. 17) 3 R. B—H.
Torsdag 21 Juli,	8—10	(Nr. 2) III B.
	8—10	(Nr. 11) 5 R.
	10 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> —12	(Nr. 2) 1 Ra. (Modenhedspröve.)
	12—2	(Nr. 8) 6 R.
	12—2	(Nr. 13) 4 R. Ho—T.

### Naturhistorie.

Löverdag 16 Juli,	12—4	(Nr. 3) Övergångscl. (Afgångspröve.)
Mandag 18 Juli,	12 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> —2 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	(Nr. 11) 5 R.
	4—6	(Nr. 17) 3 R. J—V.

Tisdag 19 Juli,	12—2	(Nr. 10) II A $\alpha$ .
	4—6	(Nr. 6) II A $\beta$ .
	6—7 $\frac{1}{2}$	(Nr. 11) II B. M—T.
Onsdag 20 Juli,	8 $\frac{1}{2}$ —10	(Nr. 11) II B. B—L.
	10—12	(Nr. 13) III A. A—Ja.
	4—6	(Nr. 10) 4 R. A—Ha.
	6—8	(Nr. 2) III A. Jo—S.
Torsdag 21 Juli,	8—10	(Nr. 17) 3 R. B—H.
	10—12	(Nr. 13) 4 R. Ho—T.

### Naturlære.

Mandag 18 Juli,	8—10	(Nr. 8) Afgangsl. A—H.
	10—12	(Nr. 6) 2 R.
Tisdag 19 Juli,	4—6	(Nr. 10) Afgangsl. K—S.
Onsdag 20 Juli,	10—11 $\frac{1}{2}$	(Nr. 2) 1 R a (Modenhedsprøve.)
	6—8	(Nr. 8) 1 R b.

### Musiklære.

Mandag 18 Juli,	6—8	(Nr. 8) 4 R.
Onsdag 20 Juli,	4—6	(Nr. 17) 3 R. I—V.
Torsdag 21 Juli,	10—12	(Nr. 17) 3 R. B—H.

### Geometri.

Mandag 11 Juli,	9—12	(Nr. 3) Overgangsl.
Mandag 18 Juli,	8—9 $\frac{1}{2}$	(Nr. 11) II B. B—L.
	12—2	(Nr. 10) II A $\alpha$ .
	3 $\frac{1}{2}$ —6	(Nr. 8) Afgangsl. A—H.
	6—8 $\frac{1}{2}$	(Nr. 10) Afgangsl. K—S.
Tisdag 19 Juli,	8—10	(Nr. 6) 2 R.
	1—2 $\frac{1}{2}$	(Nr. 11) II B. M—T.
Onsdag 20 Juli,	10—11 $\frac{1}{2}$	(Nr. 2) 1 R a (Modenhedsprøve.)
	4—6	(Nr. 8) 1 R b.
Torsdag 21 Juli,	12—2	(Nr. 6) II A $\beta$ .

### Arithmetik.

Mandag 11 Juli,	5 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{1}{2}$	(Nr. 3) Overgangsl.
Mandag 18 Juli,	3 $\frac{1}{2}$ —6	(Nr. 8) Afgangsl. A—H.
	6—8 $\frac{1}{2}$	(Nr. 10) Afgangsl. K—S.
Tisdag 19 Juli,	10—12	(Nr. 10) II A $\alpha$ .
Onsdag 20 Juli,	10—11 $\frac{1}{2}$	(Nr. 2) 1 R a (Modenhedsprøve.)
	10—12	(Nr. 6) II A $\beta$ .

(I de øvrige Classer henført under skriftlig Prøve.)

### Regning

(ligeledes henført under skriftlig Prøve, undtagen :)

Onsdag 20 Juli,	1—2 $\frac{1}{2}$	(Nr. 2) Forberedelsesc.
-----------------	-------------------	-------------------------

## Classerne overhøres altsaa til følgende Tider:

### Afgangssclassen A—H.

(i Værelset Nr. 8.)

Mandag 18 Juli, 8—10 Naturlære; 10—12 Religion; 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—6 Mathematik.

Tirsdag 19 Juli, 8—10 Latin; 4—6 Græsk; 6—8 Historie.

### Afgangssclassen K—S.

(i Værelset Nr. 10.)

Mandag 18 Juli, 8—10 Historie; 10—12 Latin; 6—8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Mathematik.

Tirsdag 19 Juli, 8—10 Religion; 4—6 Naturlære; 6—8 Græsk.

### Overgangssclassen.

(Første Hold i Værelset Nr. 2, andet Hold i Nr. 3.)

Mandag 11 Juli, 9—12 Latin og Geometri; 12—3 Religion og Historie; 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Græsk og Arithmetik.

Løverdag 16 Juli (Afgangsprøve), 8—12 Tydsk og Fransk; 12—4 Geographi og Naturhistorie.

### II A α.

(i Værelset Nr. 10.)

Mandag 18 Juli, 12—2 Geometri; 4—6 Græsk.

Tirsdag 19 Juli, 10—12 Arithmetik; 12—2 Naturhistorie.

Onsdag 20 Juli, 8—10 Religion; 10—12 Latin; 12—2 Geographi; 6—8 Fransk.

Torsdag 21 Juli, 10—12 Historie; 12—2 Tydsk.

### II A β.

(i Værelset Nr. 6.)

Mandag 18 Juli, 12—2 Latin; 6—8 Græsk.

Tirsdag 19 Juli, 12—2 Religion; 4—6 Naturhistorie; 6—8 Fransk.

Onsdag 20 Juli, 8—10 Historie; 10—12 Arithmetik; 4—6 Tydsk; 6—8 Geographi.

Torsdag 21 Juli, 12—2 Geometri.

### II B. B—L.

(i Værelset Nr. 11.)

Mandag 18 Juli, 8—9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Geometri; 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—11 Fransk; 7—8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Geographi.

Tirsdag 19 Juli, 8—9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Tydsk; 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—11 Latin.

Onsdag 20 Juli, 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—10 Naturhistorie; 10—11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Historie; 4—5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Religion; 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—7 Græsk.

### II B. M—T.

(i Værelset Nr. 11.)

Mandag 18 Juli, 11—12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Latin; 4—5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Fransk; 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—7 Historie.

Tirsdag 19 Juli, 1—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Geometri; 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—6 Religion; 6—7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Naturhistorie.

Onsdag 20 Juli, 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—1 Geographi; 1—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Tydsk; 7—8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Græsk.

### III A. A—Ja.

(i Værelset Nr. 13.)

Mandag 18 Juli, 12—2 Religion; 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Geographi.

Tirsdag 19 Juli, 12—2 Historie.

Onsdag 20 Juli, 8—10 Tydsk; 10—12 Naturhistorie; 4—6 Latin.

Torsdag 21 Juli, 8—10 Fransk,

III. A. Jo—S.

(i Værelset Nr. 2.)

Mandag 18 Juli, 8—10 Religion; 10—12 Geographi.  
Tirsdag 19 Juli, 4—6 Tydsk.  
Onsdag 20 Juli, 8—10 Fransk; 4—6 Historie; 6—8 Naturhistorie.  
Torsdag 21 Juli, 12—2 Latin.

III B.

(i Værelset Nr. 2.)

Mandag 18 Juli, 12—2 Fransk; 4—6 Latin; 6—8 Religion.  
Tirsdag 19 Juli, 8—10 Historie; 10—12 Engelsk; 6—8 Tydsk.  
Torsdag 21 Juli, 8—10 Geographi.

1 R a. (Modenhedsprøve.)

(i Værelset Nr. 2.)

Onsdag 20 Juli, 10—11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Matematik og Naturlære; 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—1 Tydsk og Fransk.  
Torsdag 21 Juli, 10—10<sup>3</sup>/<sub>4</sub> Engelsk; 10<sup>3</sup>/<sub>4</sub>—12 Historie og Geographi.

1 R b.

(i Værelset Nr. 8.)

Mandag 18 Juli, 12—2 Historie.  
Tirsdag 19 Juli, 12—2 Engelsk.  
Onsdag 20 Juli, 8—10 Geographi; 10—12 Fransk; 4—6 Matematik; 6—8 Naturlære.  
Torsdag 21 Juli, 8—10 Religion; 10—12 Tydsk.

2 R.

(i Værelset Nr. 6.)

Mandag 18 Juli, 8—10 Historie; 10—12 Naturlære; 4—6 Religion.  
Tirsdag 19 Juli, 8—10 Geometri; 10—12 Geographi.  
Onsdag 20 Juli, 12—2 Engelsk.  
Torsdag 21 Juli, 8—10 Tydsk; 10—12 Fransk.

3 R. B—H.

(i Værelset Nr. 17.)

Mandag 18 Juli, 8—10 Tydsk; 10—12 Dansk; 6—8 Religion.  
Tirsdag 19 Juli, 10—12 Fransk; 12—2 Engelsk.  
Onsdag 20 Juli, 6—8 Geographi.  
Torsdag 21 Juli, 8—10 Naturhistorie; 10—12 Musyklære; 12—2 Historie.

3 R. I—V.

(i Værelset Nr. 17.)

Mandag 18 Juli, 12—2 Tydsk; 4—6 Naturhistorie.  
Tirsdag 19 Juli, 8—10 Fransk; 4—6 Geographi; 6—8 Historie.  
Onsdag 20 Juli, 8—10 Engelsk; 10—12 Dansk; 12—2 Religion; 4—6 Musyklære.

4 R. A—Ha.

(i Værelset Nr. 13, men Musyklære i Nr. 8 og Naturhistorie i Nr. 10.)

Mandag 18 Juli, 8—10 Dansk; 10—12 Tydsk; 6—8 Musyklære.  
Tirsdag 19 Juli, 4—6 Fransk; 6—8 Religion.  
Onsdag 20 Juli, 12—2 Geographi; 4—6 Naturhistorie.

4 R. Ho—T.

(i Værelset Nr. 13, men Musyklære i Nr. 8.)

Mandag 18 Juli, 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Fransk og (6-8) Musyklære.

Tirsdag 19 Juli, 8—10 Dansk; 10—12 Tydsk.

Onsdag 20 Juli, 6—8 Religion.

Torsdag 21 Juli, 10—12 Naturhistorie; 12—2 Geographi.

5 R.

(i Værelset Nr. 11.)

Mandag 18 Juli, 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Naturhistorie.

Tirsdag 19 Juli, 11—1 Dansk.

Torsdag 21 Juli, 8—10 Geographi; 10—12 Tydsk; 12—2 Religion.

6 R.

(i Værelset Nr. 8.)

Tirsdag 19 Juli, 10—12 Religion.

Onsdag 20 Juli, 12—2 Dansk.

Torsdag 21 Juli, 12—2 Geographi.

**Forberedelsesclassen.**

(i Værelset Nr. 2.)

Tirsdag 19 Juli, 12—1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Regning.

Onsdag 20 Juli, 1—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Dansk.

---

Skoleunderviisningen ophører for Afgangsclassen og Overgangsclassen Løverdag Middag den 2den Juli, — for II A, II B, III A samt 1ste og 2den Realclassen Løverdag Middag den 9de Juli, — for III B og 3die, 4de, 5te og 6te Realclassen Tirsdag Middag den 13de Juli, — for Forberedelsesclassen Fredag Middag den 15de Juli.

Til at overvære den mundtlige Prøve indbydes Enhver, der har Interesse for Skolen.

Liste over Udfaldet vil være fremhængt fra 1ste August.

Nye Disciple prøves (Kl. 10) Fredag 15de Juli, Fredag 22de Juli, Løverdag 20de August, helst en af de to førstnævnte Dage.

Mandag 22de August Kl. 8 begynder Underviisningen i det nye Skoleaar.